

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky

**Šiesta správa o stave používania štátneho jazyka
na území Slovenska**

(hodnotené obdobie 1. 10. 2019 – 30. 9. 2021)

2022

Obsah

1. ŠTÁTNA SPRÁVA.....	5
1.1. Jazykové vzdelávanie zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy	5
1.2. Overovanie úrovne ovládania štátneho jazyka vo výberových konaniach ústredných orgánov štátnej správy	8
1.3. Zvyšovanie jazykovej kultúry v súdnictve	9
1.4. Aktivity na zvyšovanie jazykovej úrovne v činnosti samosprávnych orgánov.....	9
1.5. Dodržiavanie slovenskej spisovnej normy pri pomenovaní ulíc a iných verejných priestranstiev v činnosti samosprávnych orgánov	10
2. ODBORNÉ KOMISIE.....	11
2.1. Ústredná jazyková rada	11
2.2. Terminologické komisie	12
2.2.1. Slovenská terminologická databáza	13
2.2.2. Rozvoj terminológie na vysokých školách	14
2.3. Kalendárová komisia pri Ministerstve kultúry Slovenskej republiky.....	16
3. ŠKOLSTVO.....	17
3.1. Aktivity rezortu školstva pri výučbe slovenského jazyka.....	18
3.2. Štátna školská inšpekcia	22
3.3. Vysoké školy.....	27
4. OCHRANA SPOTREBITEĽA	30
4.1. Podnety doručené Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky	30
4.2. Poznatky získané z kontrolných akcií dozorných orgánov	31
5. POUŽÍVANIE ŠTÁTNEHO JAZYKA V MEDIÁLNEJ SFÉRE	33
5.1. Rada pre vysielanie a retransmisiu	33
5.2. Rozhlas a televízia Slovenska.....	34
5.3. Tlačová agentúra Slovenskej republiky	35
6. POUŽÍVANIE ŠTÁTNEHO JAZYKA V REKLAME.....	36
6.1. Klub reklamných agentúr Slovenska	36
7. ZÁKON O ŠTÁTNOM JAZYKU	37
7.1. Vybavovanie podnetov, žiadostí a sťažností	37
7 . Dohľad nad dodržiavaním zákona o štátnom jazyku	38
8 . Kodifikácia 5. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka	38
8. ZÁVER	39

Zoznam príloh

- Príloha č. 1: Prehľad školení z jazykovej kultúry uskutočnených v ústredných orgánoch štátnej správy v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2021
- Príloha č. 2: Príručka *Slovenčina v našom živote* (titulná strana a obsah)
- Príloha č. 3: Aktualizované Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre obce týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri pomenovaní ulíc a iných verejných priestranstiev
- Príloha č. 4: Zoznam členov Ústrednej jazykovej rady
- Príloha č. 5: Kalendárová komisia pri Ministerstve kultúry Slovenskej republiky – prehľad nových mien zaradených do oficiálneho kalendária
- Príloha č. 6: Prehľad sťažností občanov doručených Rade pre vysielanie a retransmisiu na nespriístupnenie programov v štátnom jazyku a na nepoužívanie spisovnej slovenčiny v rozhlasovom a televíznom vysielaní v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2021
- Príloha č. 7: Porušenie zákona o štátnom jazyku v oblasti televízneho a rozhlasového vysielania, za ktoré Rada pre vysielanie a retransmisiu uložila sankciu v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2021
- Príloha č. 8: Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri tvorbe reklamy
- Príloha č. 9: Prehľad opodstatnených podnetov týkajúcich sa porušenia jednotlivých ustanovení zákona o štátnom jazyku v období od 1. októbra 2019 do 30. septembra 2021
- Príloha č. 10: Zoznam platných záväzných kodifikačných príručiek schválených Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky

Zoznam použitých skratiek

Druhá správa	Druhá správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky
JÚLEŠ SAV	Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied
Kalendárová komisia	Kalendárová komisia pri Ministerstve kultúry SR
KRAS	Klub reklamných agentúr Slovenska
KSSJ	Krátky slovník slovenského jazyka
MDaV SR	Ministerstvo dopravy a výstavby Slovenskej republiky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MIRRI SR	Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie
MK SR	Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky
MO SR	Ministerstvo obrany Slovenskej republiky
MPC	Metodicko-pedagogické centrum
MŠVVŠ SR	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky
MV SR	Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky
MZVEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
NR SR	Národná rada Slovenskej republiky
NBÚ	Národný bezpečnostný úrad
NÚCEMV	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania
NIVAM	Národný inštitút vzdelávania a mládeže
PMÚ SR	Protimonopolný úrad Slovenskej republiky
Prvá správa	prvá Správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej Republiky
Piata správa	Piata správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky
RTVS	Rozhlas a televízia Slovenska
RVR	Rada pre vysielanie a retransmisiu
SJ a SL	slovenský jazyk a slovenská literatúra
SOI	Slovenská obchodná inšpekcia
SR	Slovenská republika
SŠHR SR	Správa štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky
STS	Slovenská terminologická sieť
ŠŠI	Štátna školská inšpekcia
Štvrtá správa	Štvrtá správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky
ŠÚKL	Štátny ústav pre kontrolu liečiv
ŠVPS	Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky
TASR	Tlačová agentúra Slovenskej republiky
TK	terminologická komisia
Tretia správa	Tretia správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky
ÚGKK SR	Úrad geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky
ÚJR	Ústredná jazyková rada
ÚNMS SR	Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo Slovenskej republiky
ÚOŠS	ústredné orgány štátnej správy
ÚPV SR	Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky
vláda	vláda Slovenskej republiky
ÚŠKVBL	Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv
ÚVZ	Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky
ZMOS	Združenie miest a obcí Slovenska

1. ŠTÁTNA SPRÁVA

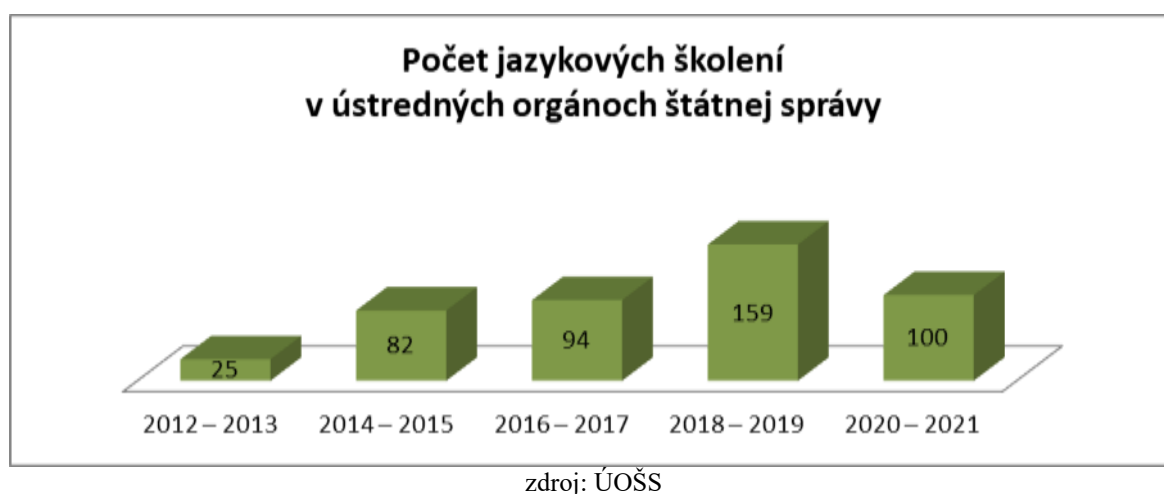
1.1. Jazykové vzdelávanie zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy

Základnou formou starostlivosti o zvyšovanie jazykovej kultúry v štátnej správe je zabezpečovanie účasti zamestnancov na vzdelávacích aktivitách zameraných na používanie spisovného jazyka v oficiálnom styku. V období od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021 pokračovali ministerstvá a ďalšie ústredné orgány štátnej správy (ÚOŠS) v plnení uznesenia vlády Slovenskej republiky (vláda) z roku 2014 (bod B.1. uznesenia č. 238/2014), ktorým sa uložila povinnosť „každoročne zabezpečiť pre zamestnancov ÚOŠS školenia z oblasti jazykovej kultúry“.

Väčšina úradov pristupovala k predmetnej úlohe aktívne a viaceré služobné úrady zorganizovali v jednom kalendárnom roku niekoľko jazykových školení. Prehľad všetkých školení z jazykovej kultúry uskutočnených v ÚOŠS v hodnotenom období *Šiestej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky* (Šiesta správa), ako aj počet zúčastnených zamestnancov za jednotlivé rezorty je uvedený v **prilohe č. 1**.

V porovnaní s predchádzajúcim obdobím (roky 2018 a 2019) sa celkový počet školení z oblasti jazykovej kultúry, ktoré pre svojich zamestnancov zabezpečili ministerstvá a ostatné ÚOŠS, znížil o 37,1 % a dosiahol **počet 100 vzdelávacích aktivít**. Celkovo sa na školeniach zameraných na používanie slovenského spisovného jazyka zúčastnilo v hodnotenom období 2 566 zamestnancov ÚOŠS, kým v predchádzajúcom období hodnotenom v Piatej správe to bolo 4 139 zamestnancov ÚOŠS. Počet preškolených zamestnancov poklesol o 38 %. Pokles počtu školení aj počtu preškolených zamestnancov ÚOŠS v oblasti jazykovej kultúry bol spôsobený epidemickou situáciou v súvislosti s ochorením Covid-19 a protiepidemickými opatreniami zo strany Slovenskej republiky (nariadená, uprednostňovaná a dlhodobá práca zamestnancov z domu) od vypuknutia epidémie v marci 2020. Pôvodný počet naplánovaných jazykových školení na všetkých ÚOŠS nebolo možné uskutočniť z objektívnych príčin (riešenie epidemickej situácie v SR súvisiacej so šírením ochorenia Covid-19).

Porovnanie s predchádzajúcimi dvojročnými obdobiami hodnotenými v Druhej, Tretej, Štvrtej a Piatej správe o stave používania štátneho jazyka na území SR dokumentuje graf:

Všetky ÚOŠS si v hodnotenom období Šiestej správy splnili povinnosť vyplývajúcu z uznesenia vlády č. 238/2014. Keďže Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky (MZ SR) riešilo prioritne úlohy súvisiace s pandemiou ochorenia Covid-19 s cieľom spomaliť jeho šírenie, ako aj z dôvodu enormnej záťaže zamestnancov MZ SR, a taktiež vzhľadom na protiepidemické opatrenia, ktoré boli v platnosti a výrazným spôsobom obmedzovali hromadné podujatia, nebolo možné v hodnotenom období na MZ SR zrealizovať hromadné školenia. Z tohto dôvodu sa

vzdelávanie v oblasti štátneho jazyka realizovalo na MZ SR online a individuálne s internou lektorkou.

Prehľad plnenia úlohy zvyšovať úroveň ovládania a používania spisovného jazyka v ÚOŠS prostredníctvom školení z oblasti jazykovej kultúry a aktivitu všetkých ÚOŠS zobrazuje tabuľka:

služobný úrad	počet školení	počet zúčastnených zamestnancov
Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR	12	480
Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR	10	127
Ministerstvo financií SR	8	155
Ministerstvo hospodárstva SR	8	90
Úrad jadrového dozoru SR	6	76
Ministerstvo vnútra SR	5	281
Úrad pre verejné obstarávanie SR	5	131
Ministerstvo dopravy a výstavby SR	4	122
Ministerstvo životného prostredia SR	4	90
Národný bezpečnostný úrad	4	18
Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie SR	3	144
Ministerstvo kultúry SR	3	48
Ministerstvo obrany SR	3	52
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	3	72
Ministerstvo spravodlivosti SR	3	165
Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	3	54
Štatistický úrad SR	3	+43
Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR	3	86
Úrad vlády SR	3	39
Správa štátnych hmotných rezerv SR	2	76
Úrad priemyselného vlastníctva SR	2	90
Protimonopolný úrad SR	1	58
Úrad geodézie, kartografie a katastra SR	1	54
Ministerstvo zdravotníctva SR	1	15

zdroj: ÚOŠS

V hodnotenom období Šiestej správy takmer polovica ÚOŠS (11 z 24 ÚOŠS) využila na vzdelávanie z oblasti jazykovej kultúry aj vzdelávanie elektronickými prostriedkami. Zo 100 vzdelávacích aktivít bola viac než jedna pätina zrealizovaná elektronicky (online seminár). Viaceré ÚOŠS plánujú v budúcnosti okrem prezenčnej formy pokračovať aj elektronicky.

Okrem organizovania účasti na vzdelávacích aktivitách sa niektoré ÚOŠS, napríklad MDV SR, MF SR, PMÚ SR a SŠHR SR, starajú o zvyšovanie jazykovej úrovne aj prostredníctvom vlastnej intranetovej stránky, kde je pre zamestnancov k dispozícii *Jazykové okienko*, ktoré obsahuje zoznam správnych a nesprávnych výrazov najčastejšie používaných v úradných dokumentoch. Úrad vlády SR zabezpečil na svojej intranetovej stránke rýchly a jednoduchý spôsob prístupu svojich zamestnancov k jazykovému okienku a k metodickým usmerneniam zverejneným na webovom sídle ministerstva kultúry. Zamestnanci MH SR majú k dispozícii vnútornú smernicu, ktorá sa podrobne zaoberá pravidlami používania skratiek, citácií a odkazov, štylistikou a pravopisnými

pravidlami. Zamestnancom ÚGKK SR slúži metodické usmernenie terminologickej komisie úradu, ktorá sa okrem ustáľovania odbornej terminológie zaoberá aj otázkami správneho používania spisovného jazyka. Zamestnanci MDV SR majú na intranete k dispozícii študijný materiál a test zo štátneho jazyka s náhodne generovanými otázkami a neobmedzenou možnosťou opakovania. Týmto spôsobom si môžu kedykoľvek overiť a zdokonaľiť úroveň svojich znalostí štátneho jazyka.

Takmer všetky ÚOŠS sa zhodne vyjadrili, že jazykové školenia majú jednoznačne pozitívny vplyv na kvalitu písomností vznikajúcich v činnosti služobných úradov a významne pôsobia na zvyšovanie formálnej, ale aj obsahovej úrovne stránky dokumentov. Školenia prispievajú k tomu, že písomné výstupy zamestnancov sa postupne optimalizujú a dostávajú sa na profesionálnejšiu úroveň. Na viacerých úradoch zaznamenali vďaka absolvovaným školeniam zlepšenie úrovne ovládania a používania slovenského jazyka. Zlepšenie kvality písomných dokumentov je výsledkom systematického vzdelávania z jazykovej kultúry. Aj z tohto dôvodu jednotlivé ÚOŠS odporúčajú pokračovať v organizovaní školení a zamerať sa najmä na nastupujúcich zamestnancov. Zároveň však navrhujú zvyšovať periodicitu školení.

V záverečných odporúčaniach ŠÚ SR navrhuje, aby boli k dispozícii oficiálne vzdelávacie podujatia, ktoré by štandardizovali požiadavky na ovládanie štátneho jazyka v oblasti štátnej aj verejnej správy. K zvýšeniu jazykovej úrovne v štátnej správe by prispelo jednotné vzdelávanie v oblasti používania slovenského jazyka. Podľa ŠÚ SR vzdelávanie štátnych zamestnancov a zamestnancov verejnej správy v tejto oblasti by mohli garantovať napr. Rada pre štátnu službu a sekcia štátnej a verejnej služby Úradu vlády Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom kultúry SR a ďalšími vzdelávacími inštitúciami. Podľa ÚVO SR by bolo vhodné z dôvodu prijatia opatrení na zvýšenie jazykovej úrovne slovenského jazyka zaviesť povinné školenie z oblasti jazykovej kultúry pre nových zamestnancov v rámci prebiehajúceho adaptačného vzdelávania.

V predchádzajúcej Piatej správe sa viaceré ÚOŠS zhodli na potrebe vypracovať jednotný metodický materiál zameraný na rozvoj jazykovej kultúry. Táto úloha bola premietnutá do uznesenia vlády č. 62 z 12. februára 2020. Na základe uznesenia vlády k Piatej správe o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky (bod B.3. uznesenia č. 62/2020), ktorým sa uložila povinnosť ministerke kultúry „v spolupráci s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied vypracovať metodický materiál pre zamestnancov štátnej správy zameraný na správne používanie slovenského spisovného jazyka v praxi, ktorý zjednotí obsahovú náplň jazykového vzdelávania vo všetkých ústredných orgánoch štátnej správy do 30. septembra 2020“, odbor štátneho jazyka Ministerstva kultúry SR vypracoval v spolupráci s JÚLŠ SAV materiál s názvom *Slovenčina v našom živote (Príručka o spisovnom slovenskom jazyku pre zamestnancov štátnej správy)*. Vyše 60-stranová príručka o spisovnom slovenskom jazyku je nielen teoretická, ale najmä praktická pomôcka učená zamestnancom v štátnej správe na zvyšovanie ich jazykovej úrovne v každodennej písomnej i ústnej komunikácii. Titulná strana a obsahové zameranie príručky je súčasťou **prílohy č. 2**. Kompletná príručka je zverejnená na webovom sídle MK SR na tomto hypertextovom odkaze <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/statny-jazyk-narodnostne-mensiny-a-zahranicni-slovaci/statny-jazyk/dokumenty/>.

ÚOŠS v zaslaných podkladových informáciách vyjadrili názorovú zhodu v tom, že zvyšovanie úrovne znalosti štátneho jazyka, ako aj úrovne zručností v jeho používaní v praxi je nevyhnutnosťou pre rast profesionalizácie štátnej správy. Zároveň je potrebné poukazovať na význam, dôležitosť a potrebu ovládania spisovného slovenského jazyka ako základnej a trvalej súčasťi prehlbovania kvalifikácie každého zamestnanca nielen v štátnej, ale aj vo verejnej správe.

Odporúčanie pre ústredné orgány štátnej správy a verejnú správu:

- Pokračovať v organizovaní školení z jazykovej kultúry pre zamestnancov ÚOŠS a zaviesť systém školení z jazykovej kultúry aj pre zamestnancov verejnej správy.
- Zvýšiť periodicitu školení a počet preškolených zamestnancov.
- Využívať okrem základných prezenčných foriem vzdelávania aj inovatívne dištančné formy vzdelávania (online vzdelávanie, webináre, e-learning... a pod.), ktorými je možné dosiahnuť vyššiu efektívnosť v oblasti jazykového vzdelávania zo slovenského spisovného

jazyka, a týmto spôsobom zapojiť do vzdelávania z jazykovej kultúry čo najviac zamestnancov ÚOŠS.

1.2. Overovanie úrovne ovládania štátneho jazyka vo výberových konaniach ústredných orgánov štátnej správy

Na potrebu overovania štátneho jazyka v rámci výberových konaní upozornila už Prvá správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky (Prvá správa), v ktorej sa zároveň odporúčalo zavedenie overovania úrovne ovládania slovenského spisovného jazyka písomnou aj ústnou formou v rámci výberových konaní na štátnozamestnanecké miesta.

Uznesenie vlády č. 238/2014 k Druhej správe v bode B.2. uložilo ministrom a predsedom ostatných ÚOŠS povinnosť „zaviesť overovanie ovládania slovenského spisovného jazyka v rámci výberov a výberových konaní na štátnozamestnanecké miesta formou otázok zo slovenského jazyka v odborných testoch“. Na jeho základe sa do overovania úrovne ovládania štátneho jazyka zapojilo 17 z celkového počtu 24 ÚOŠS, avšak spôsob overovania bol nejednotný. Znalosť slovenského spisovného jazyka sa väčšinou overovala otázkami, ktoré boli začlenené priamo do základného odborného testu, pričom slovenskému jazyku boli v odborných testoch venované v priemere len tri otázky. Niektoré ÚOŠS zaviedli overovanie ovládania štátneho jazyka formou osobitného písomného testu, ktorý obsahoval spravidla 15 otázok zo slovenského jazyka.

Jednotný systém overovania ovládania úrovne štátneho jazyka v rámci výberových konaní na voľné štátnozamestnanecké miesta sa zaviedol prijatím zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tento zákon v § 41 ods. 14 do prijatia novely zákona o štátnej službe účinnej od 1. januára 2020 stanovoval, že „vonkajšie výberové konanie pozostáva z odborného testu, testu zo štátneho jazyka, testu z cudzieho jazyka, ak sa vyžaduje, a z osobného pohovoru“.

Podrobnosti o výberových konaniach naďalej upravuje vyhláška Úradu vlády SR č. 127/2017 Z. z., ktorá v § 11 bližšie špecifikuje náležitosti a spôsob vykonania testu zo štátneho jazyka. Do 1. 1. 2020 vyhláška podľa § 11 ustanovovala povinnosť, aby test zo štátneho jazyka slúžil na overenie ovládania pravopisu a gramatiky slovenského spisovného jazyka uchádzačmi. Test aj naďalej pozostáva z piatich otázok, za každú správnu odpoveď uchádzač získa jeden bod, pričom časový limit na jeho vypracovanie je najmenej päť minút. Na úspešné absolvovanie testu zo štátneho jazyka je potrebné získať najmenej tri body.

Od 1. januára 2020, keď nadobudla účinnosť novela zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe (ďalej len „novela zákona o štátnej službe“), sa zrušila povinnosť overovania štátneho jazyka písomným testom vo výberových konaniach pri občanoch Slovenskej republiky (§ 11 ods. 2 novely zákona o štátnej službe). ÚOŠS, ktoré vykonávajú štátnu službu podľa novely zákona o štátnej službe, upustili od overovania úrovne ovládania štátneho jazyka v prípadoch, kde to novela zákona o štátnej službe umožňuje.

Výnimkou je Národný bezpečnostný úrad SR. Podmienkou prijatia uchádzača do služobného pomeru príslušníka NBÚ je byť štátnym občanom Slovenskej republiky starším ako 21 rokov a podľa § 14 ods. 1 písm. e) zákona č. 73/1998 Z. z. ovládať štátny jazyk v zmysle § 3 ods. 1 a 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky. Na zistenie spôsobilosti ovládania štátneho jazyka sa v zmysle § 14a ods. 1 zákona č. 73/1998 Z. z. uchádzač podrobí previerke ovládania štátneho jazyka. V podmienkach NBÚ SR sa previerka ovládania štátneho jazyka u všetkých záujemcov o prijatie do služobného pomeru vykonáva formou písomného testu.

Odbor štátneho jazyka Ministerstva kultúry Slovenskej republiky v predchádzajúcom období Piatej správy v nadväznosti na zákon o štátnej službe, ktorý bol platný do prijatia novely zákona o štátnej službe účinnej od 1. 1. 2020, vypracoval niekoľko vzorových testov a spôsob ich

vyhodnocovania. Tieto vzorové testy je možné získať z ministerstva kultúry na základe žiadosti riaditeľa osobného úradu príslušného orgánu štátnej správy. Testy sa odovzdávajú v zalepenej obálke na referáte štátneho jazyka ministerstva kultúry, pričom ich osobné prevzatie a záväzok nezverejnenia sa potvrdzuje podpisom preberajúceho zamestnanca.

V hodnotenom období Šiestej správy (1. 10. 2019 – 30. 9. 2021) ÚOŠS do prijatia novely zákona o štátnej službe (do 1. 1. 2020) postupovali pri overovaní úrovne ovládania štátneho jazyka vo výberových konaniach podľa vtedajšieho znenia § 41 ods. 14 zákona o štátnej službe. Na overovanie úrovne ovládania štátneho jazyka uchádzačov používali testy z rôznych zdrojov: testy vypracované MK SR, MŠVVŠ SR, Jazykovedným ústavom Ľ. Štúra, Akadémiou policajného zboru SR alebo testy vypracované priamo jednotlivými služobnými úradmi.

1.3. Zvyšovanie jazykovej kultúry v súdnictve

Dôležitosť jazykovej stránky písomných dokumentov vznikajúcich v činnosti súdov sa podrobnejšie venovala Druhá správa z roku 2014. Po schválení tejto správy vládou vyplynula pre MS SR úloha každoročne „zabezpečiť systém pravidelného vzdelávania zameraného na zvyšovanie jazykovej kultúry a úrovne ovládania slovenského spisovného jazyka pre zamestnancov súdov Slovenskej republiky“ (bod B.4. uznesenia č. 238/2014).

V hodnotenom období bolo pre zamestnancov súdov zorganizovaných 34 školení. Školenia boli obsahovo zamerané na tri témy: zvyšovanie jazykovej kultúry úradných písomností, štylizácia úradných písomností a elektronická komunikácia. Na školeniach sa zúčastnilo celkom 614 zamestnancov súdov, čo predstavuje 13,4 % z celkového počtu zamestnancov súdnictva (počet zahŕňa celkový počet asistentov a súdnych tajomníkov k 30. 9. 2021). Všetky školenia viedla lektorka doc. Ing. Ľudmila Velichová, PhD. Prínos jazykových školení sa prejavil v pracovných výstupoch, čo pozitívne ohodnotili nielen samotní zamestnanci, ale aj MS SR.

1.4. Aktivity na zvyšovanie jazykovej úrovne v činnosti samosprávnych orgánov

Vláda Slovenskej republiky svojím uznesením č. 62 z 12. februára 2020 k Piatej správe odporúčala predsedom samosprávnych krajov „zaviest' systém školení z jazykovej kultúry pre zamestnancov verejnej správy“ (C.1.). Z informácií dodaných samosprávnymi krajinami vyplýva, že školenia špecializované na oblasť jazykovej kultúry sa v sledovanom období neorganizovali. Neorganizujú sa ani pre nových zamestnancov, avšak s ohľadom na potreby jednotlivých organizačných útvarov sa zamestnanci zúčastňujú školení v oblasti terminológie a komunikácie. Len Banskobystrický samosprávny kraj uviedol, že na základe odporúčania C.1. pripravuje školenie s názvom „Najčastejšie chyby pri používaní slovenského jazyka v úradnej komunikácii“.

Za jazykovú úroveň tlačových správ a textov zverejňovaných na webových sídlach zväčša zodpovedajú tlačové oddelenia úradov. Zamestnanci týchto oddelení pri práci aktívne používajú kodifikačné príručky a slovníky, ktoré sú sprístupnené online na stránke JÚLŠ SAV.

Tak ako samosprávne kraje aj Združenie miest a obcí Slovenska a Únia miest Slovenska deklarovali venovanie náležitej pozornosti spisovnému prejavu a ocenili zverejnenie materiálu s názvom *Metodické usmernenie týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri pomenúvaní ulíc a iných verejných priestranstiev*. Pomenovanie ulíc a verejných priestranstiev

konzultujú s Ministerstvom vnútra Slovenskej republiky a Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV.

Nevylúčili, že školenia zamerané na jazykové zručnosti zamestnancov majú potenciál pozitívne ovplyvniť jazykovú úroveň písaných textov a hovorených prejavov.

1.5. Dodržiavanie slovenskej spisovnej normy pri pomenúvaní ulíc a iných verejných priestranstiev v činnosti samosprávnych orgánov

MK SR v marci 2021 aktualizovalo *Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky pre obce týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri pomenúvaní ulíc a iných verejných priestranstiev* (ďalej len „metodické usmernenie“), uvedené v **prilohe č. 3**. Pôvodné metodické usmernenie MK SR vydalo v januári 2019 v zmysle úlohy B.3. z uznesenia vlády SR č. 150/2018 z 11. apríla 2018 k Štvrtej správe o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky. K aktualizácii metodického usmernenia MK SR pristúpilo po ukončení procesu kodifikácie (§ 2 ods. 2 zákona o štátnom jazyku), a to po schválení a zverejnení novej kodifikačnej príručky 5. vydania *Krátkeho slovníka slovenského jazyka* (2020, Matica slovenská).

Aktualizácia metodického usmernenia sa týkala zoznamu všetkých schválených a platných kodifikačných príručiek.

Názvy ulíc a verejných priestranstiev sa na území Slovenskej republiky určujú v slovenskom jazyku v súlade s jeho platnou kodifikáciou. Požiadavku jazykovej správnosti názvov ulíc a iných verejných priestranstiev stanovuje zákon NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (zákon o štátnom jazyku) a zákon SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov (zákon o obecnom zriadení).

Účelom metodického usmernenia je zabezpečiť dodržiavanie slovenskej spisovnej normy pri určovaní názvov ulíc a iných verejných priestranstiev obcami na území Slovenskej republiky tak, aby nedochádzalo k vytváraniu jazykovo nesprávnych názvov ulíc, ktoré obce určujú podľa § 2b zákona o obecnom zriadení.

Metodické usmernenie bolo vydané ako pomôcka pre všetky obce, aby vo svojej činnosti predchádzali vytváraniu, schvaľovaniu a používaniu nespisovných názvov ulíc a iných verejných priestranstiev. Je verejne dostupné na webovom sídle ministerstva kultúry. O vydaní metodického usmernenia MK SR informovalo aj Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS), Úniu miest Slovenska, Inštitút pre verejnú správu a bolo zverejnené v dvojtyždenníku *Obecné noviny* (číslo 5-6/2019, strana 16).

Na jeho základe sa v hodnotenom období Šiestej správy (1. 10. 2019 – 30. 9. 2021) obrátili so žiadosťou o stanovisko vo veci súladu pomenovania ulíc alebo iných verejných priestranstiev s ustanoveniami zákona o štátnom jazyku (posúdenie jazykovej správnosti názvov ulíc, resp. verejných priestranstiev) viaceré obce: Betliar, Mužla, Gemerská Poloma, Dolné Lovčice, Záborské, 2 x obec Bohunice (žiadosť v roku 2020 a v r. 2021), Teplička nad Váhom a Technické služby mesta Brezno.

2. ODBORNÉ KOMISIE

2.1. Ústredná jazyková rada

Ústredná jazyková rada (ÚJR), ktorá je jedným z poradných orgánov ministerky kultúry SR, v roku 2019 po dlhšom období útlmu obnovila svoju činnosť. Členmi ÚJR sú významní jazykovedci a jazykovedkyne, zástupcovia katedier slovenského jazyka a literatúry. Súčasnou predsedníčkou ÚJR je doc. Mgr. Gabriela Múcsková, PhD., riaditeľka Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, jej podpredsedom je prof. PhDr. Ján Kačala, DrSc., z Katedry slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Zoznam všetkých členov ÚJR je uvedený v **prílohe č. 4**

V hodnotenom období sa uskutočnili tri stretnutia Ústrednej jazykovej rady, a to 23. októbra 2019, 25. mája 2021 a 23. júna 2021.

K najdôležitejším témam, ktorými sa zaoberala ÚJR, patrili:

- voľba predsedu Ústrednej jazykovej rady a zmena štatútu,
- príprava Šiestej správy o stave používania štátneho jazyka v Slovenskej republike,
- informácia o zámere vlády SR novelizovať zákon č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov,
- informácia o vyhlásení novej kodifikačnej príručky, 5. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka,
- Piata správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky (predkladá MK SR na rokovanie vlády SR v roku 2020) – informácia o stave príprav, návrhy členov ÚJR,
- informácia o návrhoch na novelizáciu zákona NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov iniciatíva poslancov strany Sloboda a Solidarita – SAS a predsedu mimoparlamentnej strany Maďarské fórum, nezaradeného poslanca NR SR Zsolta Simona k novelizácii uvedeného zákona,
- informácia o žiadosti Slovenského zväzu nepočujúcich týkajúca sa kodifikácie posunkového jazyka (5 odborných posudkov a príručka Súčasný slovník slovenského jazyka – slovenského posunkového jazyka).

Na základe Dodatku č. 1 k štatútu Ústrednej jazykovej rady, účinného od 16. júna 2021, ktorý vypracoval odbor legislatívy a práva ministerstva kultúry na základe prieskumu medzi členmi ÚJR po ustanovujúcom zasadnutí, došlo k zmene voľby predsedu ÚJR. Dodatkom sa zavádza verejná voľba predsedu Ústrednej jazykovej rady a zavádza sa aj možnosť uskutočniť zasadnutie Ústrednej jazykovej rady aj prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie umožňujúcej prenos obrazu a zvuku. Týmto sa zrušuje štatút Ústrednej jazykovej rady z 1. februára 2007 č. MK 1059/2007-10/1803.

2.2. Terminologické komisie

Vzhľadom na súčasnú situáciu, pre ktorú je charakteristický prudký rozvoj jednotlivých vedných disciplín, je potrebné venovať terminológii zvýšenú pozornosť. Ukazuje sa ako nevyhnutné systematicky sa zamerať na ustáľovanie a upevňovanie novovznikajúcich termínov, aby bola zabezpečená bezchybná odborná i bežná laická komunikácia bez vytvárania komunikačných šumov, prekážok a nezrozumiteľností. Jednotná terminológia je dôležitá pre prácu prekladateľov

v súvislosti so zvyšujúcimi sa nárokmi na prípravu prekladov európskych legislatívnych dokumentov, ale aj odborníkov z rôznych oblastí (ekonomiky, práva, kultúry, školstva, dopravy, služieb, informatizácie, životného prostredia, sociálnych vecí, zdravotníctva atď.).

Prínosom procesu sledovania, ustáľovania a zjednocovania terminológie sú aj aktivity a činnosť terminologických komisií (TK) a spolupráca odbornej obce z jednotlivých oblastí vedy, jazykovedy a terminológie. TK pri ústredných orgánoch štátnej správy (ÚOŠS) vznikli po roku 2004, keď sa SR stala členským štátom Európskej únie, na základe uznesenia vlády č. 238/2014 z 21. 5. 2014 k Druhej správe, ktoré zaviazalo ÚOŠS „*zriadiť TK a zabezpečiť jej riadne fungovanie*“. Dôvodom ich zriadenia bol nepriaznivý stav v oblasti národnej terminológie v dôsledku nedostatočnej inštitucionálnej starostlivosti. Terminologické komisie majú zabezpečovať rýchly a spoľahlivý kontakt a vzájomnú spoluprácu jednotlivých rezortov v oblasti terminológie.

TK pôsobiace pri ÚOŠS sa v hodnotenom období schádzali v rôznych časových intervaloch. Vzhľadom na pandemickú situáciu však niektoré z nich nezasadali, napr. terminologická komisia pôsobiaca na Ministerstve životného prostredia SR sa v sledovanom období nestretla.

Trend rozvoja spolupráce ministerstiev s rôznymi inštitúciami v oblasti terminológie a odborného prekladu aj na európskej úrovni a trend zaraďovania terminologických slovníkov do databázy IATE (InterActive Terminology for Europe – Interaktívna terminológia pre Európu) so štvrt'ročnou aktualizáciou má stúpajúcu tendenciu. Viaceré ÚOŠS úzko spolupracujú s Európskou komisiou, Európskym parlamentom a Radou Európy v oblasti prekladov textov nariadení a iných právne záväzných dokumentov.

Problémy, s ktorými sa TK v hodnotenom období stretávali, boli najmä finančného charakteru a súviseli predovšetkým so zabezpečením pomôcok pre členov TK, ako sú napríklad rôzne príručky alebo počítačové programy.

Posledné zasadnutie Medzirezortnej terminologickej komisie Bezpečnostnej rady SR sa konalo 26. septembra 2019. Išlo o 15. rokovanie Medzirezortnej terminologickej komisie Bezpečnostnej rady SR. Na zasadnutí boli prerokované pôvodné a nové návrhy predkladateľov z MO SR a MZVEZ SR, ako aj pripomienka za MH SR. Všetky návrhy boli v rámci rozpravy prediskutované. Konečné znenie termínu Strategická komunikácia bolo konsenzuálne schválené prítomnými členmi. V roku 2020 sa zasadnutie z dôvodu dodržiavania protipandemických opatrení nekonalo.

Členovia viacerých TK sa zúčastňujú aj na konferenciách organizovaných *Slovenskou terminologickou sieťou* (STS), ktoré sa konajú v Bratislave raz ročne a obsahovo sú zamerané na aktuálne trendy vo vývoji jazyka a oblasť terminológie. Tým sa plní úloha vyplývajúca z uznesenia vlády SR č. 62/2020, bod B.1., podľa ktorého je potrebné „*zabezpečiť účasť predsedov a tajomníkov terminologických komisií pôsobiacich pri ministerstvách a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy na odborných konferenciách Slovenskej terminologickej siete*“.

Slovenská terminologická sieť vznikla na podnet Generálneho riaditeľstva pre preklad pri Európskej komisii ako výsledok snahy o tvorbu národnej terminológie najmä v súvislosti s prekladmi textov odborného a právneho charakteru s cieľom zjednodušiť a zrýchliť kontakt medzi jednotlivými TK a ostatnými pre terminológiu relevantnými inštitúciami a jednotlivcami. Ponúka priestor na realizáciu rôznych projektov a je v pozícii neformálnej platformy na odovzdávanie nových informácií medzi subjektmi zapojenými do tvorby slovenskej terminológie.

V poradí 15. odborná konferencia Slovenskej terminologickej siete s medzinárodnou účasťou na tému *Kvalita a kvantita v preklade: ako dosiahnuť rovnováhu* sa konala 16. októbra 2019 v Bratislave. Ďalšia konferencia Slovenskej terminologickej siete sa mala uskutočniť v jarných mesiacoch roku 2020. Organizátori ju však z dôvodu prísnych opatrení na zabránenie šírenia koronavírusu v Slovenskej republike presunuli najprv na október 2020 a následne –

vzhľadom na pretrvávajúcu epidemickú situáciu – na neurčitý termín v roku 2021. 16. konferencia STS sa nakoniec uskutočnila 11. marca 2021 online formou a venovala sa terminológii EÚ v slovenských médiách a jej potenciálu osloviť viac občanov. Nasledujúca 17. konferencia STS sa konala 11. novembra 2021. Prostredníctvom zástupkyne terminologickej komisie pôsobiacej na ministerstve kultúry spoločne so zástupcami slovenských prekladateľských služieb inštitúcií EÚ a terminologických komisií pôsobiacich v ústredných orgánoch štátnej správy SR malo zastúpenie na odbornej konferencii STS aj ministerstvo kultúry. Konferenciu usporiadal odbor slovenského jazyka Generálneho riaditeľstva Európskej komisie pre preklad a uskutočnila sa elektronickou aj prezenčnou formou. Ústrednou témou konferencie bola téma *COVID-19 a jeho dosah na jazyk, terminológiu a prácu prekladateľa*.

Pri tvorbe terminológie je potrebné zvažovať medzinárodný kontext slovenskej terminológie, zároveň je potrebné vytvárať, resp. dopĺňať už existujúce terminologické slovníky a budovať terminologické databázy v elektronickej podobe, ktoré slúžia nielen odbornej verejnosti, ale aj prekladateľom a širokej verejnosti a ktoré budú zahŕňať nové pojmy, produkty, zariadenia, technológie alebo inštitúcie. Do tejto oblasti výraznou mierou prispieva napríklad Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied (JÚLŠ SAV), ktorý má vytvorené odborné záznamy na budovanie dátových bánk a vďaka ktorému, najmä prostredníctvom odbornej pracovníčky Mgr. Jany Levickej, PhD., sa aj napriek chýbajúcemu kontinuálnemu financovaniu buduje Slovenská terminologická databáza.

2.2.1. Slovenská terminologická databáza

Tvorba a skvalitňovanie terminologického portálu a Slovenskej terminologickej databázy (STD) vrátane začleňovania termínov podľa potrieb a požiadaviek odboru štátneho jazyka MK SR je kľúčovou činnosťou v posilňovaní slovenskej terminológie.

Terminologický portál (STD) bol vytvorený s cieľom poskytnúť prehľad o terminologických zdrojoch a informáciách teoretického aj praktického charakteru. Aktuálne má verejnosť k dispozícii v prvom rade rozsiahly komplex teoretických zdrojov: archív časopisu Slovenské odborné názvoslovie (109 súborov vo formáte PDF), archív časopisu Československý terminologický časopis (30 súborov vo formáte PDF) a osobitnú databázu terminologických prác profesora Jána Horeckého, ktorá obsahuje celkovo 1 418 bibliografických položiek. Terminologické zdroje tvorí predovšetkým Slovenská terminologická databáza, 22 terminologických slovníkov vydaných v rokoch 1952 – 1964 (s elektronicou verziou – 2 511 zdigitalizovaných strán vo formáte PDF) a zoznam približne 400 výkladových a prekladových terminologických slovníkov a encyklopédií zatriedených do príslušných tematických oblastí na základe Sústavy odborov vedy a techniky a číselníka odborov vedy a techniky podľa smernice č. 27/2006-R vydanjej Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR 21. 12. 2006. Na portáli sa nachádzajú aj užitočné linky na zahraničné databázy, terminologické centrá a zdroje, ako aj zoznam terminologických komisií pri ministerstvách a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy. Dáta a informácie na terminologickom portáli sa priebežne aktualizujú a dopĺňajú podľa potreby.

Slovenská terminologická databáza prechádzala v roku 2016 na novú platformu Semantic Media Wiki, preto v roku 2017 nasledovala kontrola, aktualizácia a úprava dát, v rámci ktorej bolo revidovaných 1 000 terminologických záznamov z celkového počtu 7 827 verejne prístupných terminologických záznamov. V roku 2019 pribudlo 1 069 terminologických záznamov na základe získania autorských práv k trom dielam z oblasti logistiky a obchodu; ďalších takmer 900 terminologických záznamov bolo spracovaných z oblasti astronómie, filozofie, fyziky, informačných technológií a medicíny; v roku 2020 pribudlo 336 nových terminologických

záznamov z oblasti verejnej správy. Okrem tohto plánovaného rozšírenia Slovenskej terminologickej databázy sa vytvoril priestor na doplnenie a revidovanie terminologických záznamov z oblasti medicíny v rozsahu 1 900 nových terminologických záznamov, na aktualizáciu a sprístupnenie terminologických záznamov z oblasti masmediálnej komunikácie (580 terminologických záznamov) a na niekoľko ďalších menších úprav a doplnení; v roku 2021 bolo do databázy zaradených 1 005 nových terminologických záznamov v oblasti epidemiológie a imunológie a 550 terminologických záznamov z oblasti práva. Celkovo bolo aktualizovaných a revidovaných vyše 5 400 terminologických záznamov. Aktualizácie a kontroly sa zároveň realizovali aj v rozpracovanej kategórii IT, kde pribudlo 66 nových terminologických záznamov.

Ďalšou splnenou úlohou v oblasti terminológie bolo vybudovanie korpusu textov štátnej správy s cieľom extrakcie termínov pre potreby terminologickej analýzy (v rámci budovania Slovenského národného korpusu v Jazykovednom ústave Ľ. Štúra SAV). Oproti pôvodnému plánu boli sprístupnené až dve verzie tohto špecializovaného korpusu, pričom v druhej verzii došlo k miernemu nárastu dát. Najnovšia verzia korpusu sa skladá z textov štátnych inštitúcií dostupných na webových doménach gov a ego. Sprístupnená bola 22. júla 2020.

Zhromažďovanie a spracúvanie odborných textov s cieľom extrakcie termínov vybraných vedných odborov pre Slovenskú terminologickú databázu je zložitý proces, ktorého náročnosť spočíva aj v skutočnosti, že s internacionalizáciou výskumu sa ťažisko vedeckého publikovania presúva do anglického jazyka, čo má negatívne dôsledky nielen na odborný jazyk v slovenčine ako taký, ale aj na slovenskú terminológiu. V roku 2021 táto databáza pozostávala z 14 072 textov (oproti 1 631 textom v roku 2017).

Odporúčania pre subjekty, ktoré majú zriadenú terminologickú komisiu:

- Informovať Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky o personálnych zmenách vo svojich terminologických komisiách a zabezpečiť účasť predsedov alebo tajomníkov terminologických komisií pôsobiacich pri ministerstvách a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy na stretnutiach terminologických komisií ministerstiev a ostatných ústredných orgánoch štátnej správy, ktoré sú organizované Slovenskou terminologickou sieťou alebo Ministerstvom kultúry Slovenskej republiky.

Odporúčanie pre MK SR:

- Iniciovat' vytvorenie mechanizmu kontinuálneho financovania Slovenskej terminologickej databázy.

2.2.2. Rozvoj terminológie na vysokých školách

Štvrté odporúčanie z Tretej správy („*Cielene budovať terminológiu jednotlivých študijných odborov s využitím odborných kapacít vlastných zamestnancov a vypisovaním tém záverečných prác zameraných na problematiku terminológie.*“) sa orientovalo na budovanie a dopĺňanie terminologických databáz jednotlivých študijných odborov na vysokých školách, keďže dôležitou úlohou vysokej školy je oboznámiť študentov s terminológiou príslušného študijného odboru a naučiť ich správne ju používať po skončení štúdia v každodennej praxi. Viaceré oslovené vysoké školy konštatujú, že s terminologickými databázami príslušných odborov sa študenti zoznamujú najmä na úvodných prednáškach, pričom jednotlivé pracoviská majú k dispozícii aj odborné terminologické slovníky. Aj tu je prístup vysokých škôl k problematike budovania a využívania terminológie rozdielny. Existujú vysoké školy, ktoré vydali publikácie zamerané na špecifické terminologické oblasti (napríklad Univerzita veterinárskeho lekárstva a farmácie v Košiciach, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach), ďalšie sú aktívne v riešení

terminologických otázok prostredníctvom projektov z jestvujúcich grantových schém ministerstva školstva (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave, Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave), resp. ich zamestnanci sa aktívne zúčastňujú na tvorbe terminologických databáz a slovníkov v spolupráci s JÚLŠ SAV (napríklad Univerzita Komenského v Bratislave). Viaceré vysoké školy uviedli, že vo vzťahu k rozvoju terminológie by uvítali väčšiu podporu od štátu, a to napríklad v podobe osobitnej grantovej schémy (UPJŠ v Košiciach). Podobne Univerzita Komenského v Bratislave dôvodí, že zavedenie samostatných predmetov zameraných na terminológiu a jazykovú kultúru pre všetkých by si vyžadovalo špeciálnu finančnú podporu. Univerzity sa odvolávajú aj na problém s financovaním publikačnej činnosti – v súčasnosti nastavené kritériá nútia vedkyne a vedcov publikovať v cudzích jazykoch.

Príkladný je prístup Slovenskej technickej univerzity v Bratislave, kde je odborná terminológia v štátnom jazyku zakomponovaná v sylabách takmer každého predmetu, jej pedagogickí zamestnanci systematicky dopĺňajú odbornú terminológiu o nové pojmy, ktoré následne používajú pri výučbe predmetov. Táto vysoká škola ako jediná uvádza, že používanie odbornej terminológie je aj jedným z kritérií hodnotenia záverečných prác. Ukazuje sa, že je potrebné aj naďalej sa na vysokých školách zaoberať terminológiou jednotlivých študijných odborov, pričom je možné využiť odborný potenciál vlastných zamestnancov, ale aj spoluprácu s jazykovednými pracoviskami.

Posledné piate odporúčanie sa týkalo rozvoja jazykovej kultúry ústnych prejavov budúcich pedagógov na pedagogických fakultách vysokých škôl. K jeho plneniu sa vyjadrili takmer všetky slovenské univerzity, na ktorých sú zriadené pedagogické fakulty. Zdokonaľovanie jazykovej kultúry rečových prejavov u študentov (budúcich pedagógov) považujú spravidla za neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho procesu, ktorého sa študenti zúčastňujú v rámci odborných prednášok, cvičení, seminárov a odbornej praxe. Niektoré vysoké školy uvádzajú, že ústny prejav sa rozvíja prierezovo vo všetkých predmetoch (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave). Niekde sa začínajú na skúškach z profilových predmetov v rámci učiteľských študijných programov uprednostňovať ústne skúšky pred písomnými v záujme zlepšenia komunikačných a jazykových kompetencií študentov (Vysoká škola DTI). Na jednej vysokej škole, kde sa interaktívna forma výučby zameranej na rozvoj jazykovej kultúry ústneho prejavu budúcich pedagógov uskutočňuje v súčasnosti predovšetkým v rámci jazykovo zameraných študijných programov, plánujú v budúcnosti systematicky rozvíjať túto kompetenciu na celouniverzitnej úrovni (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre).

Podľa viacerých vyjadrení stúpajúci počet študujúcich zo zahraničia treba zohľadniť pri zostavovaní kurzov slovenského jazyka. Vyučovanie slovenského jazyka ako cudzieho (druhého) jazyka si vyžaduje špeciálnu podporu. Dôležitosť ovládania a používania štátneho jazyka ako integrujúceho prostriedku v danom štátnom útvare podčiarkujú viaceré medzinárodné dokumenty. Odporúčania Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) z roku 1998 týkajúce sa jazykových práv národnostných menšín zdôrazňujú, že bez riadneho ovládania štátneho jazyka nie je možná integrácia jednotlivcov do širšej občianskej spoločnosti a nie je ani pravdepodobné, že by sa bez znalosti štátneho jazyka mohli jednotlivci začleniť do takejto spoločnosti ako jej rovnoprávni členovia.

2.3. Kalendárová komisia pri Ministerstve kultúry Slovenskej republiky

Kalendárová komisia pri Ministerstve kultúry SR (ďalej len „kalendárová komisia“) vznikla na základe uznesenia vlády SR č. 86 z 2. marca 2016 k Tretej správe. Vláda týmto uznesením v bode B.4. uložila ministrovi kultúry úlohu zriadiť pri ministerstve kultúry komisiu na zaradovanie krstných mien do slovenských kalendárov a na schvaľovanie oficiálnej podoby týchto mien. Úloha vyplynula zo spoločenskej potreby zjednotenia rozkolísanej praxe pri vydávaní kalendárov, ktorá súvisí s nedostatočnou reguláciou v tejto oblasti. Členmi kalendárovej komisie sú odborníci z oblasti onomastiky, zástupcovia MK SR, MV SR a vybraných vydavateľstiev:

- PhDr. Iveta Valentová, PhD. – predsedníčka (Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, oddelenie dejín slovenčiny, onomastiky a etymológie),
- Mgr. Denisa Dovičovičová (Jazykovedný ústav Ľudovíta Štúra Slovenskej akadémie vied, oddelenie jazykovej kultúry a terminológie),
- Mgr. Iveta Kusová (MV SR, odbor osobných evidencií a registrov),
- PaedDr. Andrej Závodný (zástupca vedúceho katedry, Katedra slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave)
- Mgr. Libor Bednár, PhD. (šéfredaktor vydavateľstva Transcius)
- Mgr. Martina Grochálová, PhD. (manažérka pre vzťahy s verejnosťou, vydavateľstvo Spolok sv. Vojtecha)
- PhDr. Oľga Škorecová, PhD. (MK SR, referát štátneho jazyka, odbor prierezových politík)
- Ing. Valerij Paluch (riaditeľ vydavateľstva Spektrum Grafik),
- Mgr. Vanda Vámošová (vydavateľstvo Expol Pedagogika, s. r. o.)

Hlavnými úlohami komisie je zjednocovať rozkolísanú prax pri uvádzaní mien v slovenských kalendároch, odstraňovať duplicitné podoby toho istého mena v jednom kalendári, schvaľovať písanú podobu mien v oficiálnom kalendáriu, posudzovať návrhy na zaradovanie nových mien do kalendára, prípadne vyradenie niektorých mien z kalendára a na základe záverov zo svojich zasadnutí aktualizovať oficiálne kalendárium. Oficiálne kalendárium bolo schválené na piatom zasadnutí komisie v júni 2017. Jeho základom je publikácia od Milana Majtána a Mateja Považaja *Vyberte si meno pre svoje dieťa* (vydavateľstvo Art Area, Bratislava, 1998), v ktorej sa nachádza zoznam úradných podôb mien. Počas hodnoteného obdobia Šiestej správy sa konali tri zasadnutia kalendárovej komisie: ôsme 24. júna 2020, deviate 5. – 18. novembra 2020 a desiate 24. júna 2021). Aktuálne platné oficiálne kalendárium obsahuje novozaradené (resp. preradené) mená, a to na základe záverov z dvoch zasadnutí komisie (deviateho a desiateho). Verejnosti je dostupné na webovom sídle MK SR v časti Štátny jazyk v podkapitole Kalendárová komisia. Závery z uvedených zasadnutí komisie boli prijaté schválenými uzneseniami podpísanými ministerkou kultúry.

Do oficiálneho kalendára boli k uvedeným dátumom zaradené nové mená:

- Atila – 7. január,
- Auróra – 22. január,
- Ronald – 9. február,
- Rita – 22. máj,
- Eliána – 20. júl,
- Nikoleta – 29. august,
- Radka – 14. september,
- Andreas – 30. november,
- Nátan – 29. december.

Kalendárová komisia schválila dokument *Zásady zaradovania rodných (krstných) mien do kalendára*, podľa ktorých sa postupuje pri dopĺňaní východiskového oficiálneho kalendára zostaveného v roku 2017. Medzi kritériá na zaradenie krstného mena patrí napríklad výskyt, resp.

frekvencia mena v populácii, spätosť mena s európskou a kresťanskou tradíciou a spisovnosť. Oficiálne kalendárium má pre vydavateľov slovenských kalendárov odporúčací charakter.

Na ôsmom zasadnutí sa kalendárová komisia uzniesla na doplnení dokumentu *Zásady zaradovania rodných (krstných) mien do kalendára* o nový piaty bod, ktorý znie: „Ak kalendárová komisia zamietne žiadosť o zaradenie mena do kalendára, žiadateľ môže podať rovnakú žiadosť o zaradenie toho istého mena až o päť rokov od doručenia jeho prvej žiadosti.“ Dôvodom prijatia nového bodu bolo, aby sa eliminovala bežná prax, že občania doručia žiadosť o zaradenie mena v jednom kalendárnom roku, a napriek zamietavej odpovedi na základe rozhodnutia kalendárovej komisie doručia tú istú žiadosť o zaradenie toho istého mena ďalší rok. Po uplynutí piatich rokov komisia na základe štatistických podkladov z MV SR posúdi nárast frekvencie konkrétneho mena v populácii a opätovne na základe opakovanej žiadosti žiadateľa prerokuje meno na svojom zasadnutí.

Kalendárová komisia preukazuje opodstatnenie svojej existencie a postupne sa dostáva do povedomia širokej verejnosti. V hodnotenom období od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021 zasadala trikrát (24. 6. 2020, 5. – 18. 11. 2020 a 24. 6. 2021), deviate zasadnutie komisie sa uskutočnilo z dôvodu protiepidemických opatrení súvisiacich s ochorením Covid-19 elektronicky. Komisia sa zaoberala najmä podnetmi od občanov žiadajúcich zaradiť nové meno do oficiálneho kalendária.

MK SR v hodnotenom období Šiestej správy (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) prijalo celkom 126 žiadostí adresovaných kalendárovej komisii (vrátane žiadostí vybavovaných na MK SR v súlade so zákonom č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Z toho v 91 žiadostiach od občanov išlo o zaradenie nového mena do kalendára, 5 žiadostí sa týkalo preradenia mena už uvedeného v slovenských kalendároch z jedného dátumu na iný dátum, 1 žiadosť sa týkala vyradenia konkrétneho mena zo zoznamu mien zo všetkých slovenských kalendárov v ďalších 29 prípadoch išlo o žiadosti občanov o poskytnutie informácií, ako postupovať pri podaní žiadosti o zaradenie nového mena do oficiálneho kalendária, o dátume menín konkrétneho mena v prípade jeho výskytu pri dvoch rôznych dátumoch a informácií o činnosti kalendárovej komisie.

Podľa členov komisie aj občanov obracujúcich sa na kalendárovú komisiu je najväčším problémom naďalej pretrvávajúca rozkolísanosť praxe. Prejavuje sa tým, že kalendáre vydávané na území SR obsahujú rôzny menoslov, čo je pre občanov mätúce a zavádzajúce.

Odporúčanie pre vydavateľov kalendárov:

- Umiestniť informáciu „Kalendár obsahuje menoslov oficiálneho kalendária schváleného Kalendárovou komisiou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky.“ a logo MK SR do tiráže kalendára tých vydavateľov slovenských kalendárov, ktorí prevezmú oficiálne kalendárium MK SR a použijú ho vo svojej vydavateľskej činnosti (pri vydávaní kalendárov). Používatelia kalendárov budú mať záruku, že mená uvedené v týchto kalendároch boli schválené MK SR ako štátnou autoritou. MK SR sprostredkuje informáciu o tejto možnosti slovenským vydavateľstvám.

3. ŠKOLSTVO

3.1. Aktivity rezortu školstva pri výučbe slovenského jazyka

V hodnotenom období Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR (ďalej MŠVVŠ SR) uskutočňovalo vzdelávacie aktivity s ohľadom na epidemickú situáciu na Slovensku: do marca 2020 boli aktivity vykonávané prezenčnou formou, od marca výhradne online.

Na podujatiach regionálnych a detašovaných pracovísk Metodicko-pedagogického centra v Bratislave sa realizovali podujatia pre pedagogických zamestnancov aj v oblasti používania štátneho jazyka na území SR. Ponúkali rôzne vzdelávacie aktivity (informačné semináre, odborné semináre, tvorivé dielne a metodické dni) zamerané na inovatívne metódy na rozvoj tvorivosti, komunikácie a tímovej práce pri vyučovaní predmetu slovenský jazyk a literatúra.

MŠVVŠ SR viacerými spôsobmi realizovalo odporúčania navrhnuté v Piatej správe, ktoré sa premietli do znenia úlohy B.4. uznesenia vlády SR č. 62/2020. Medzi sformulované odporúčania Piatej správy pre oblasť školstva patrili:

- zvyšovať jazykovú kultúru písomného a ústneho prejavu žiakov,
- zabezpečiť diferencovaný prístup k jednotlivým žiakom na vyučovaní slovenského jazyka a literatúry,
- vytvoriť podmienky na používanie inovatívnych metód vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry organizáciou pravidelných školení pre pedagógov a častým využívaním týchto metód vo vyučovaní (najmä komunikačno-zážitkový model),
- podporovať tvorivosť žiakov prostredníctvom slohových prác a iných tvorivých činností zapájaním sa do jazykových a literárnych súťaží,
- rozvíjať čitateľské kompetencie zamerané na pochopenie textu, jeho analýzu, interpretáciu a vyvodzovanie hodnotení. Podporovať čítanie s porozumením a domáce čítanie,
- podporovať prezentačné zručnosti žiakov s dôrazom na ústny prejav.

MŠVVŠ SR organizovalo na podporu jazykovej tvorivosti literárne a jazykové súťaže ako *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko* (spoluvyhlasovateľom tejto celoslovenskej súťaže s medzinárodnou účasťou je MK SR, pričom v hodnotenom období sa uskutočnil 28. a 29. ročník) a ďalšie: *Hviezdoslavov Kubín, Koyšove Ladce, Štúrovo pero, Štúrov Zvolen, Kukučínova literárna Revúca, Poznaj slovenskú reč* (jazyková súťaž pre školy s vyučovacím jazykom maďarským), *Festival drámy a umeleckého slova A. Duchnoviča* (organizuje Zväz Rusínov a Ukrajincov).

MŠVVŠ SR schválilo *Koncepciu vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v základných školách s vyučovacím jazykom maďarským na roky 2018 – 2020*. Koncepcia reflektuje Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky, zohľadňuje požiadavky z pedagogickej praxe a súčasne zahŕňa aj najnovšie poznatky z oblastí vyučovania cudzích a materinských jazykov. Dodatkou bola koncepcia predĺžená aj na rok 2021. Dôraz na vyučovanie slovenského jazyka v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín sa zdôrazňuje aj v dokumente *Spríevodca školským rokom 2021/2022*, v ktorom MŠVVŠ SR školám odporúča venovať pozornosť inovatívnym metódam a formám výučby s ohľadom na individuálny prístup k žiakom s odlišným materinským jazykom a využívanie efektívnych komunikačných stratégií vo výchovno-vzdelávacej činnosti.

Metodicko-pedagogické centrum (ďalej MPC) v hodnotenom období v súlade s navrhovanými opatreniami na realizáciu odporúčaní navrhnutých v Piatej správe:

- **vytvorilo programy** inovačného a špecializačného vzdelávania a predložilo ich na schválenie v súlade s legislatívou,
- **zaradilo** schválené **programy** inovačného a špecializačného vzdelávania do **ponuky vzdelávania** pre pedagogických zamestnancov v šk. roku 2021/2022,
- **realizovalo vzdelávanie** pedagogických zamestnancov v schválených programoch inovačného a špecializačného vzdelávania,
- **pripravilo návrhy** nových **programov** inovačného vzdelávania, ktoré sú v roku 2022 realizované prostredníctvom národného projektu Profesijný rozvoj učiteľov (TEACHERS).

Podľa § 2 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov (zákon o štátnom jazyku) „štát utvára v

školskom, vedeckom a informačnom systéme také podmienky, aby si každý občan Slovenskej republiky mohol osvojiť a používať štátny jazyk slovom aj písmom“. Vzhľadom na citované znenie zákona o štátnom jazyku a neustále zvyšovanie sa počtu detí s iným materinským jazykom ako slovenským v školách na území SR sa referát štátneho jazyka MK SR zaujímal aj o oblasť vzdelávania detí a žiakov s odlišným materinským jazykom a detí cudzincov.

Zo zistení organizácie eduRoma (*Vzdelávanie na okraji. Metodická príručka na rozpoznávanie a odstraňovanie segregácie v školách*, 2022) a zo zistení Štátnej školskej inšpekcie vyplynul problém s ovládaním štátneho jazyka u detí z tzv. sociálne znevýhodneného prostredia. Rómski žiaci nemajú v oddelených triedach/školách možnosť prehlbovať si ovládanie slovenského jazyka a rozvíjať komunikačné zručnosti, ktoré sa rozvíjajú a utvrdzujú práve v bezprostrednej interakcii s rovesníkmi. Segregované vzdelávanie nerozvíja jazykové schopnosti a komunikačné kompetencie žiakov. Rovnako sa ukázalo, že školy často s rodičmi komunikujú cez platformy, ku ktorým niektoré skupiny rodičov nemajú prístup a niektorí rodičia majú problém porozumieť, čo im je komunikované (učitelia používajú komplikovaný jazyk a pre rodičov je slovenčina často až druhým či tretím jazykom).

MPC v oblasti vyučovania slovenského jazyka pre deti s iným materinským jazykom realizovalo niekoľko projektov a podujatí, napríklad národný projekt *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským*, ktorý bol ukončený 31. 12. 2021. Na základe výsledkov a výstupov národného projektu MPC v roku 2021 pripravilo a predložilo na schválenie dva programy inovačného vzdelávania:

- *Využitie aktivizujúcich metód na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov na 1. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským,*
- *Využitie aktivizujúcich metód na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov na 2. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským.*

Cieľom uvedených vzdelávaní je inovovať profesijné kompetencie učiteľov 1. a 2. stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským v oblasti využitia aktivizujúcich metód na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra. Absolvent programu vzdelávania získa kompetenciu aplikovať aktivizujúce metódy v predmete slovenský jazyk a slovenská literatúra s dôrazom na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov 1. a 2. stupňa základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským a na rozvoj čítania s porozumením. Nadobudne zručnosti na tvorbu úloh na podporu rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov, na ich hodnotenie podľa stanovených kritérií a poskytovanie okamžitej spätnej väzby (formatívne hodnotenie žiakov).

V rámci opatrenia „vytvoriť podmienky na používanie inovatívnych metód vo vyučovaní slovenského jazyka a literatúry organizáciou pravidelných školení pre pedagógov a častým využívaním týchto metód vo vyučovaní (najmä komunikačno-zážitkový model)“ MPC realizovalo v období rokov 2020 – 2021 viaceré odborné podujatia:

- Inovatívne metódy vo vyučovaní slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s VJM,
- Posilňovanie komunikačných kompetencií vo vyučovaní slovenského jazyka pre učiteľov prvého stupňa ZŠ s VJM,
- Postupy implementácie komunikačných tém do vyučovania slovenského jazyka v školách s VJM,
- Slovenčina ako druhý jazyk – vyučovacie postupy,

- Medzinárodný deň materinského jazyka – metódy a formy podporujúce rozvoj gramotnosti, myslenia a kreativity žiakov v škole,
- Využívanie pracovných listov ako aktivizujúcej pomôcky na vyučovacích hodinách SJL a DEJ,
- Učenie sa gramatiku hrou,
- Využitelnosť didaktických hier na hodinách slovenského jazyka na druhom stupni ZŠ,
- Osvojovanie slovenskej frazeológie ako dôležitej obraznej súčasti slovenského jazyka ako štátneho jazyka v školách s VJM,
- Morfosyntaktické cvičenia vo vyučovaní slovenského jazyka,
- Postupy implementácie komunikačných tém do vyučovania slovenského jazyka v školách s VJM,
- Rozvoj kritického myslenia žiakov (slovenský jazyk a anglický jazyk),
- Realizácia vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia* (metodický deň),
- Kooperatívne vyučovanie vhodne a efektívne na druhom stupni ZŠ a v strednej škole,
- Rozvíjanie sociálnych a komunikačných kompetencií prostredníctvom emocionálnej inteligencie,
- Kooperatívne učenie a aktívne učenie sa žiaka,
- Inšpirácie vo vzdelávacej oblasti jazyk a komunikácia pre učiteľov MŠ,
- Praktická aplikácia vybraných metód a edukačných aktivít pri práci s literárnym textom na 2. stupni ZŠ.

Rozvoju **čitateľskej gramotnosti** zameranej na pochopenie a interpretáciu textu venovalo MPC veľkú pozornosť. V období rokov 2020 – 2021 zaradilo do ponuky odborných podujatí veľký počet odborných seminárov s témou predčitateľskej, čitateľskej gramotnosti a čítania s porozumením, napríklad:

- Od predčitateľskej gramotnosti k čitateľskej gramotnosti,
- Rozvoj čitateľskej gramotnosti žiakov na primárnom stupni vzdelávania,
- Využitie čitateľských stratégií na podporu čítania s porozumením žiakov v rôznych vzdelávacích oblastiach,
- Východiskové podnety pre rozvoj čítania s porozumením, činnosti, mentálne stratégie súvisiace s porozumením textu,
- Metódy predčitateľskej gramotnosti v podmienkach materskej školy,
- Čitateľská gramotnosť a metakognitívne stratégie,
- Stratégie súvisiace s porozumením textu,
- Typy a druhy textov súvisiacich s porozumením textu,
- Čitateľská gramotnosť a procesy porozumenia textu,
- Rozvoj čitateľskej gramotnosti na prvom stupni ZŠ s VJM; Využitie prvkov zážitkovej pedagogiky na prvom stupni ZŠ s VJM,
- Diagnostika a rozvoj čitateľskej gramotnosti,
- Posilňovanie čitateľských kompetencií žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“),
- Stratégie a metódy rozvoja čitateľskej gramotnosti na prvom stupni základnej školy,
- Agátikine rozprávky a rozvoj čitateľskej gramotnosti u žiakov so ŠVVP – metodický deň,
- Práca s textom na podporu čitateľskej gramotnosti u žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia,
- Rozvoj čítania s porozumením v primárnom vzdelávaní.

Rozvoj a prehĺbenie prezentačných zručností boli obsahom odborných podujatí:

- Aktivity tvorivého písania na vyučovacích hodinách,
- Materinský jazyk zrkadliaci sa v pisateľských a čitateľských zručnostiach žiakov,
- Aspekty písania príspevkov,
- Efektívna komunikácia učiteľa a žiaka.

Vzdelávacie aktivity ukázali nutnosť neustáleho posilňovania komunikačných kompetencií žiakov základných škôl s VJM, ktorá vyplynula z výsledkov a výstupov národného projektu *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským*.

MPC v roku 2021 vytvorilo a predložilo na schválenie nové programy inovačného vzdelávania, ktoré po schválení zaradilo do ponuky vzdelávania:

- Využitie aktivizujúcich metód na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov na 1. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským,
- Využitie aktivizujúcich metód na posilnenie komunikačných kompetencií žiakov na 2. stupni základných škôl s vyučovacím jazykom maďarským.

Všetky vzdelávacie aktivity realizované počas pandémie výlučne online formou prispeli k zdokonaleniu digitálnych zručností pedagogických zamestnancov, k podnetom a námetom na tvorbu digitálnych vzdelávacích zdrojov a k podpore prezentačných zručností pedagogických zamestnancov.

Na základe odporúčaní pre oblasť školstva, ktoré sú definované v Piatej správe o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky v spolupráci s aktérmi vzdelávacieho procesu navrhujeme tieto odporúčania:

1. Vytvárať programy inovačného a špecializačného vzdelávania zamerané na komplexnú podporu pedagogických zamestnancov (ďalej len „PZ“), a to v oblastiach:

- používania spisovnej podoby jazyka vo vyučovacom procese aj v nadväznosti na súčasné komunikačné javy spojené s digitálnym prostredím,
- aplikácie inovatívnych metód a komunikačno-zážitkového modelu edukácie vo vyučovaní SJ a SL,
- podpory činnosti metodických orgánov škôl s dôrazom na plánovanie disponibilných hodín na posilnenie vyučovania SJ a SL,
- posilňovania diferencovaného prístupu učiteľov k deťom a žiakom v závislosti od ich úrovne ovládania štátneho jazyka.

2. Realizovať odborné podujatia pre PZ s obsahovým zameraním najmä na:

- výučbu slovenského jazyka ako cudzieho jazyka pre deti s odlišným materinským jazykom (vrátane detí zo sociálne znevýhodneného prostredia),
- vzdelávanie a podporu učiteľov, ktorí vyučujú v školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín, vo väzbe na používanie štátneho jazyka,

- zvyšovanie úrovne ovládania štátneho jazyka znižovaním segregácie rómskych žiakov v školách a uľahčenie rozvoja komunikačnej kompetencie žiakov v štátnom jazyku.
3. Pokračovať v realizácii národného projektu *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským*, ktorý MPC realizuje v spolupráci so ŠPÚ (pozn. od 1. 7. 2022 NIVaM), NÚCEMV a ŠŠI.
 4. Zabezpečovať prenos inovácií a príkladov dobrej praxe z projektov medzinárodnej spolupráce.
 5. Spolupracovať so ŠŠI, s NIVaM, vysokými školami, JÚLŠ SAV a ďalšími inštitúciami s cieľom rozvíjať podmienky na systematický profesijný rozvoj pedagogického personálu v oblasti používania štátneho jazyka v školách a školských zariadeniach.

3.2. Štátna školská inšpekcia

Štátna školská inšpekcia (ďalej len „ŠŠI“) vykonávala komplexnú inšpekčnú činnosť, ktorou sledovala stav používania štátneho jazyka v rôznych typoch škôl (materské, základné a stredné školy s vyučovacím jazykom slovenským, maďarským, slovenským a maďarským). Nadobúdanie, ovládanie a používanie štátneho jazyka bolo v školskom roku 2019/2020 cielene sledované v **166 školách** (99 materských, 51 základných, 16 stredných škôl). Komplexná inšpekcia (ďalej len „KI“) bola zameraná na zistenie stavu a úrovne pedagogického riadenia, výchovno-vzdelávacieho procesu a podmienok výchovy a vzdelávania. Vyučovacím jazykom slovenským (ďalej len „VJS“) malo **147** škôl, vyučovacím jazykom maďarským (ďalej len „VJM“) **16**, vyučovacím jazykom slovenským a maďarským (ďalej len „VJS a VJM“) 3 školy.

Plánovaný inšpekčný výkon bol ovplyvnený prerušením alebo obmedzením prevádzky škôl z dôvodu mimoriadnej situácie v krajine, ktorú zapríčinilo ochorenie COVID-19. Štátna školská inšpekcia vo svojej správe používa termíny marginalizované rómske komunity (ďalej len „MRK“) či sociálne znevýhodnené prostredie. Otázne je, do akej miery ide o deti s odlišným materinským jazykom.

Materské školy

Stav a úroveň nadobúdania, ovládania a používania štátneho jazyka boli monitorované a posudzované v 99 materských školách (ďalej len „MŠ“). Z celkového počtu kontrovaných MŠ bolo 88 škôl s VJS, 8 s VJM a 3 školy s VJS a VJM.

Pri nadobúdaní, ovládaní a používaní štátneho jazyka neboli pozorované výrazné problémy. Deti v prevažnej miere náležite ovládali a používali spisovnú podobu štátneho jazyka a dodržiavali zásady kultivovaného rečového prejavu. Spontánne a bezproblémovo sa zapájali do komunikácie. Vyjadrovali sa gramaticky správne jednoduchými i rozvitými vetami. Oneskorený vývin reči alebo poruchy vo výslovnosti hlások alebo hláskových skupín u niektorých detí zmierňovali učitelia riekankami a jazykovými hrami.

V materských školách s VJM deti primerane veku uplatňovali komunikačné konvencie, reagovali na inštrukcie a spôsob výučby učiteľov. Niektorí učitelia pri výchovno-vzdelávacej činnosti (ďalej len „VVČ“) dominovali, kladli zatvorené otázky, používali slová v nesprávnych tvaroch či v nárečí, neovládali dostatočne štátny jazyk, aplikovali nevhodné učebné metódy (memorovanie, pamäťové učenie, nacvičovanie izolovaných slov, prekladová metóda) alebo nevenovali pozornosť plynulému a vyváženému prechádzaniu z komunikácie v materinskom jazyku

do komunikácie v slovenskom jazyku a naopak. Konanie učiteľov malo nepriaznivý vplyv na porozumenie a komunikáciu detí v slovenčine.

V riadených aj spontánných činnostiach u detí z marginalizovaných rómskych komunít bolo zaznamenané neporozumenie učebným požiadavkám a obmedzená slovná zásoba.

Vzhľadom na inšpekčné zistenia boli konkrétnym školám uložené odporúčania týkajúce sa najmä dodržiavania metodických odporúčaní, plynulej bilingválnej komunikácie, skvalitnenia ovládania štátneho jazyka zo strany učiteľov a ich prípravy na VVČ i dôslednejšej kontrolnej činnosti riaditeľa.

Základné školy

Stav používania štátneho jazyka bol priamym pozorovaním sledovaný v 51 základných školách (ďalej len „ZŠ“). Z kontrolovaných škôl bolo 45 s VJS a 6 s VJM.

Žiaci v nultom ročníku, špeciálnych triedach a žiaci prvého stupňa preukázali adekvátne komunikačné spôsobilosti i zručnosti v činnostiach s textom v slovenskom jazyku. V ústnej i písomnej forme zväčša reflektovali porozumenie zadaní, textu, kľúčových slov a podobne. Niektorí verbálne komunikovali jednoduchými vetami alebo jedným slovom a pri písomnej komunikácii potrebovali výraznejšiu pomoc a povzbudenie. Nesprávne odpovede dokázali viacerí žiaci samostatne korigovať. Nespisovne komunikovali väčšinou žiaci nultého ročníka, ktorí iba málokedy vedeli porozumieť poskytnutej informácii a následne ju umelecko-expresívne spracovať. Niekedy sa najmä u žiakov pochádzajúcich zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“) aj napriek uplatňovaniu aktivizujúcich foriem a metód zameraných na verbálnu komunikáciu a grafické zručnosti prejavovala komunikačná bariéra.

Nedostatočné uplatňovanie efektívnych stratégií vyučovania limitovalo autonómne učenie sa žiakov a ich záujem o činnosti. Dominujúci verbálny prejav niektorých učiteľov neumožňoval žiakom komentovať svoje postupy pri činnosti, korigovať chybu alebo prezentovať vlastné názory, argumenty. Učitelia nevytvárali priestor na činnosť s textom pre všetkých žiakov a menší dôraz na jeho spracovanie znižovalo rozvíjanie ich komunikačných kompetencií.

Žiaci druhého stupňa prevažne disponovali primeranými komunikačnými spôsobilosťami, vyjadrovali sa pohotovo, spisovne, s použitím odbornej terminológie, k čomu prispeli učitelia kultivovaným jazykovým prejavom a dôsledným dodržaním kodifikovanej normy slovenského jazyka. Niektorí žiaci komunikovali stroho či jednoslovne, mali problémy, napr. s vecným interpretovaním získaných informácií v logickom slede, vyslovením hypotéz, vyvodením záverov. Svoje hodnotiace schopnosti a tvorivosť malo príležitosť preukázať len málo žiakov pri posúdení počinov jednotlivých postáv literárnych diel, napísaní diskusného príspevku, tvorbe krátkeho príbehu na základe indícií, interview so známymi osobnosťami, básne i pri vypracovaní úloh.

Vo vyučovaní SJL v ZŠ s VJS sa nedostatky pomenované v predchádzajúcich školských rokoch naďalej výrazne prejavovali v:

- nedostatočnom venovaní pozornosti premyslenej koncepcii zameranej na systematickú podporu rozvíjania komunikačných schopností a čitateľskej gramotnosti žiakov, s cieľom uplatňovať prácu s textom na vyšších úrovniach
- nízkej miere uplatňovania účinných metód a foriem výchovy a vzdelávania (ďalej len „VaV“), ktoré napomáhajú žiakom k samostatnému vyhľadávaniu, spracovávaniu a využívaniu poznatkov, skúseností a ich umelecko-expresívnemu prezentovaniu

Základné školy s VJM

Počas KI v 6 ZŠ s VJM bolo uskutočnených **48 priamych pozorovaní edukácie**, z nich bolo 31 hospitácií v ročníkoch primárneho vzdelávania a 17 hospitácií v ročníkoch nižšieho stredného vzdelávania. V 1 z uvedených kontrolovaných škôl bolo vzdelávaných 808 žiakov, z nich bolo 141 so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (25 žiakov so zdravotným znevýhodnením, 116 zo sociálne znevýhodneného prostredia a 65 žiakov z MRK).

Žiaci prvého stupňa preukázali zväčša slabšie komunikačné zručnosti. Ich verbálny prejav bol často strohý, nerozvinutý, nespisovný, čo učitelia primerane korigovali. Techniku hlasného individuálneho čítania zväčša ovládali. Radosť prejavovali pri prezentovaní nadobudnutých piesní, básni, textu v maďarskom jazyku. Nie vždy dokázali samostatne a súvisle komunikovať v štátnom jazyku. Príčinami boli absencia komunikatívneho princípu a vytvorených príležitostí učiteľmi, ktorí vcelku málo podporovali žiakov k jazykovej aktivite v slovenčine pri jazykových hrách, v reálnych či modelových situáciách, odpovediach na otázky, pri opakovaní učiva ap.

Učitelia boli pri VaV žiakov prvého stupňa prevažne direktívni. Avšak formovali ich pozitívny postoj k štátnemu jazyku. Zväčša optimalizovali učebnú záťaž žiakov s ohľadom na ich rôznu jazykovú úroveň v slovenčine.

Rečové prejavy žiakov druhého stupňa boli jednoduché, málo rozvinuté, ale kultivované. Informácie prezentovali vcelku vecne, ale nie pohotovo, plynulo a spisovne. Schopnosť dorozumieť sa v štandardných komunikačných situáciách preukázala len jedna tretina z nich, väčšina nebola k produktívnej forme jazykovej a literárnej komunikácie podporovaná. Dôvodom boli dominancia učiteľov a prevažné uplatňovanie frontálnej formy vyučovania. Žiaci mali problémy s porozumením textu, plynulým čítaním v slovenčine, prirodzenou intonáciou a kladením vetného dôrazu na dôležité časti vety. Príležitosti získať a spracovávať informácie prostredníctvom informačno-komunikačných technológií neboli žiakom poskytované.

Štátna školská inšpekcia vykonala v školskom roku 2019/2020 v **3 školách s VJM**, ktoré boli zapojené do projektu *Edukačný proces vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry*, inšpekciu zameranú na monitorovanie zmien v edukácii predmetu SJ a SL. Priame pozorovanie predmetu SJ a SL sa uskutočnilo na 34 vyučovacích hodinách, z toho na 15 hodinách na prvom stupni (v 2. až v 4. ročníku) a 19 hodinách na druhom stupni (v 5. až v 8. ročníku).

Výrazne silnou stránkou sledovaných hodín na prvom a druhom stupni bola podpora komunikačných zručností a písomného prejavu žiakov. Viac pozornosti venovali učitelia rozvíjaniu čitateľskej gramotnosti v súvislosti s počúvaním a čítaním textu. K negatívnym zisteniam prináležala skutočnosť, že učitelia len ojedinele viedli žiakov k vyjadreniu vlastného postoja, skúsenosti, využívaniu dramatizácie textu, čítaniu s predpovedaním deja. Žiaci ovládali texty piesní a detských hier určených na memorovanie, chápali bežné príkazy a pokyny učiteľa a prevažne rozumeli aj jeho súvislému ústnemu prejavu. V tvorbe krátkych dialógov na základe modelových viet boli zruční, aplikovali nadobudnutú slovnú zásobu, veku primerane správne artikulovali, ich výslovnosť bola prevažne spisovná. Na druhom stupni absentovalo najmä zapájanie žiakov do hrových rečových činností, do diskusie. Žiaci zväčša reagovali na bežné pokyny učiteľov, porozumeli súvislej komunikácii, jednoznačne formulovaným otázkam, však ojedinele potrebovali pomoc. Zväčša vedeli odpovedať a spontánne reagovať na otázky aj s využitím naučených vetných modelov. Napriek zaradeniu uvoľňovacích cvičení zameraných na dýchanie a artikuláciu mali jednotlivci problémy so správnou artikuláciou, najmä v rozlišovaní a vyslovovaní niektorých znakov maďarskej a slovenskej abecedy. Nie vždy dokázali podľa vzorového rozhovoru a na základe modelových viet vytvoriť dialóg, zoštylizovať kratšie súvislé texty v slovenskom jazyku, potrebovali vysvetlenie. Na otázky odpovedali celou vetou, občas bola ich odpoveď nesprávna alebo dokončili odpoveď učiteľa jedným slovom, niektorí vyhľadali a prečítali odpoveď z učebnice. Komunikácia učiteľov pri administrácii, hodnotení, pri zadávaní úloh i vysvetľovaní bola v štátnom jazyku.

Gymnázia

Komunikačné kompetencie uplatňovali žiaci takmer na všetkých vyučovacích hodinách, vyjadrovali sa vecne, v logickom slede. Úroveň ich ústneho prejavu bola kultivovaná, z hľadiska spisovnosti správna a zväčša plynulá. Ak sa objavili jednoslovné odpovede, boli výsledkom formulácie uzavretých otázok učiteľa alebo snahou o čo najrýchlejšiu odpoveď. Rezervy sa vyskytovali v oblasti pohotovosti vyjadrovania a používania odbornej terminológie, najväčšie však

v rozvinutosti slovné zásoby a štylistickej pestrosti. Vzhľadom na obmedzenie príležitostí aj spolupráce v tímoch mali žiaci obmedzený tvorivý rozvoj písomného i hovoreného prejavu vrátane diskusie prostredníctvom vlastných argumentov, návrhov riešenia problémov, tvorby postupov riešení, slohových prác, hodnotenia vlastnej i spolužiakovej činnosti, učebných výkonov ap. Vydávaním školských časopisov, krúžkovou činnosťou, súťažami v tvorivom písaní a umeleckom prednese poézie a prózy žiakom, ktorí sa do nich zapájali, uvedený stav učiteľia čiastočne kompenzovali. Učitelia len ojedinele vytvárali podmienky pre inkluzívne vzdelávanie každého žiaka.

Stav používania štátneho jazyka súvisí okrem hodín SJL aj s rozvíjaním komunikačných kompetencií v ostatných vyučovacích predmetoch. Komunikačné zručnosti boli na iných predmetoch rozvíjané v nižšej miere ako na hodinách SJL. I v nich bola najslabším článkom slovná zásoba a korektné používanie odborných výrazov, komunikácia nie vždy viedla k efektívnej spolupráci.

Pozitívom bola angažovanosť žiakov gymnázií¹ na vlastných alebo medzinárodných projektoch, napr. česko-slovenský projekt *Záložka do knihy spája školy*, tiež na projektoch *IT Akademia – vzdelávanie pre 21. storočie*, *Erasmus+* a podobne.

Úroveň ovládania slovenského jazyka jednotlivými žiakmi na gymnáziu s VJM bola rozdielna, čo sa výrazne prejavilo na komunikačných zručnostiach, niektorí žiaci dokázali vyjadriť informácie vecne a v logickom slede, úroveň ich prejavu bola spisovne zväčša správna. Používali odbornú jazykovednú a literárnovednú terminológiu, vyjadrovali sa prevažne plynule a pohotovo. Celkovo absentovalo vytvorenie priestoru pre tvorivú činnosť s textom, učiteľia neumožnili žiakom využívať dvojjazyčný slovník, získať a spracovať informácie prostredníctvom digitálnych technológií, prezentovať vlastné výkony alebo posúdiť konanie spolužiakov. Vyjadrenie vlastného názoru a argumentov k preberanej téme bolo pozorované ojedinele.

Stredné odborné školy

Žiaci sa zväčša vyjadrovali spisovne, v študijných odboroch aj s primeraným uplatnením odbornej terminológie. Pozorované bolo strohé vyjadrovanie žiakov formulovaním jednoduchých, málo komplexne a štylisticky nie vždy správnych odpovedí. Učitelia uprednostňovali frontálnu formu výučby, využívali najmä monologickú a dialogickú metódu, ojedinele nerozvinuli diskusiu so žiakmi, niekedy slabo stimulovali žiakov ku komunikácii aj málo podnetným výberom tém a výnimočne umožnili žiakom prezentovať svoje vedomosti, názory alebo výsledky činnosti. Absentovalo využívanie stratégií, ktoré by podporovali činnosť učenia sa, kritické myslenie a vyššie myšlienkové procesy žiakov, a to najmä hodnotenie, tvorivosť, metakogníciu. Žiaci vcelku nemali záujem prezentovať svoje názory, postoje či argumentovať.

Na väčšine vyučovacích hodín žiaci mali možnosť narábať s textom, obsahu textu porozumeli. Príležitosť na analyzovanie, hodnotenie a posudzovanie textu mali len na menej ako polovici sledovaných hodín. Žiaci študijných odborov preukázali primerané zručnosti v činnosti s textom, ale žiaci učebných odborov s menej rozvinutými komunikačnými schopnosťami mali s analýzou a dekodovaním textu problémy, niekedy mu porozumeli len s pomocou učiteľa. Zistené bolo aj to, že vyučovacie hodiny boli orientované výlučne na chronológiu udalostí, enumeráciu literárnych diel autorov a biografické údaje z ich života. Učitelia nevytvárali v plnej miere podmienky pre inkluzívne vzdelávanie žiakov a neoptimalizovali ich učebnú záťaž vzhľadom na ich individuálne schopnosti a potreby, úroveň jazykových zručností. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že žiaci boli málo iniciatívni, na podnety učiteľov reagovali prevažne len jednoslovnými odpoveďami. Cielenejšie rozvíjanie komunikačných spôsobilostí nebolo adekvátne stimulované zo strany učiteľov.

Realizácia odporúčaní z Piatej správy:

- 1. zvyšovať jazykovú kultúru ústneho prejavu detí**
 - deti MŠ primerane veku uplatňovali komunikačné konvencie a zručnosti
 - zvyšovanie jazykovej kultúry ústneho prejavu žiakov ZŠ, gymnázií, SOŠ úzko súvisí s celkovou kultúrou jazykového prejavu v škole na všetkých vyučovaných predmetoch
- 2. zabezpečiť diferencovaný prístup k jednotlivým deťom**
 - učitelia MŠ v triedach s VJM prevažne neuplatnili diferencovaný prístup k deťom v závislosti od úrovne ovládania štátneho jazyka
 - diferencovaný prístup sa v ZŠ, SOŠ, gymnázií nerealizoval v dostatočnej miere, najmä v oblasti špecifikácie úloh v závislosti od učebných štýlov a schopností jednotlivcov
- 3. vytvoriť podmienky na využívanie inovatívnych metód**
 - pre učiteľov MŠ sú voľne dostupné metodické materiály na webovom sídle MŠVVŠ SR, ŠPÚ
 - inovatívne metódy boli počas výkonu KI v MŠ vcelku uplatňované málo, taktiež nebolo zistené vzdelávanie sa učiteľov MŠ tried s VJM v uvedenej oblasti
 - z inšpekčných zistení naďalej vyplýva, že aplikovanie inovatívnych metód vo vyučovaní SJJ v ZŠ, SOŠ a gymnáziách nebolo v dostatočnom rozsahu
- 4. podporovať tvorivosť žiakov prostredníctvom tvorivých činností zapájaním sa do jazykových a literárnych súťaží**
 - počas výkonu KI nebolo zistené zapojenie sa MŠ do literárnych súťaží
 - podpora tvorivosti žiakov ZŠ, SOŠ a gymnázií prostredníctvom tvorivých činností (slohových prác, tvorivých úloh, súťaží, záujmovej činnosti ap.) si vyžaduje neustále zintenzívňovanie
- 5. rozvíjať čitateľské kompetencie zamerané na pochopenie textu, interpretáciu a vyvodzovanie hodnotení**
 - bežnou praxou MŠ je podporovanie aj predčitateľskej gramotnosti detí v rôznej podobe realizácie
 - rozvíjanie čitateľských kompetencií žiakov ZŠ, SOŠ, G vyžaduje systematickú podporu na všetkých hodinách všetkých vyučovacích predmetov prostredníctvom realizácie celoškolských programov čitateľskej gramotnosti
- 6. podporovať prezentačné zručnosti s dôrazom na ústny prejav**
 - pri nadobúdaní, ovládaní a používaní štátneho jazyka deťmi v MŠ s VJS neboli pozorované výrazné problémy
 - deti MŠ v triedach s VJM nie vždy dokázali zotrvať pri téme komunikácie, otvorene diskutovať, klásť doplňujúce otázky, prezentovať vlastné myšlienky, názory, postoje, predstavy, pocity, formulovať vety, využiť v rozhovore doterajšie vedomosti a skúsenosti alebo odovzdať podstatu informácie bez zmeny jej významu
 - úroveň prezentačných zručností žiakov ZŠ, SOŠ a gymnázií a množstvo poskytovaných príležitostí k ich rozvíjaniu sa v porovnaní s predchádzajúcimi inšpekčnými zisteniami nezmenili

Návrhy riešení zistených nedostatkov:

- uplatňovať efektívne metódy, zásady a formy edukácie štátneho jazyka z hľadiska ich didaktickej účinnosti,

- rešpektovať individualitu, učebný štýl a autonómiu dieťaťa a žiaka, uplatňovať diferencovaný prístup v závislosti od úrovne ovládania štátneho jazyka,
- monitorovať a usmerňovať spôsob a úroveň vzájomnej komunikácie detí a žiakov v rôznom zoskupení jednotlivcov a v komunikácii s učiteľmi pri riadenej či spontánnej činnosti,
- prehľbovať predčitateľskú a čitateľskú gramotnosť detí a žiakov, najmä uplatňovaním analytického a hodnotiaceho prístupu k písanému i hovorenému textu,
- vytvárať podmienky na preklenutie jazykovej bariéry pri osvojovaní si základov jazyka a akceptovať metodické odporúčania týkajúce sa podpory porozumenia a požadovaného ovládania štátneho jazyka u detí a žiakov s odlišným materinským jazykom vrátane detí a žiakov z MRK a detí cudzincov,
- podporovať a naďalej zabezpečovať vzdelávanie učiteľov škôl v oblasti didaktiky a metodiky vyučovania slovenského jazyka ako druhého (či tretieho) jazyka,
- doplniť personálnu štruktúru v školách, ktoré vzdelávajú deti a žiakov na jazykovo zmiešanom území, detí a žiakov z MRK, o pedagogických asistentov a/alebo pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov ovládajúcich aj rómsky jazyk.

3.3. Vysoké školy

Problematikou používania a úrovne používania štátneho jazyka na vysokých školách sa zaoberala predovšetkým Tretia správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky. Táto správa bola schválená uznesením č. 86/2016, ktoré v bode C.1. **odporúča** rektorom univerzít a vysokých škôl priebežne „realizovať odporúčania týkajúce sa vysokého školstva vyplývajúce z Tretej správy o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky – časť Školstvo“. Konkrétne sú to tieto odporúčania:

1. zmeniť hodnotenie jazykovej úrovne písomných záverečných prác na všetkých stupňoch vysokoškolského štúdia a v školiteľských a oponentských posudkoch zaviesť samostatné bodové, resp. slovné hodnotenie tak, aby jazyková úroveň nebola len jedným z viacerých kritérií hodnotenia formálneho spracovania záverečnej práce,
2. utvoriť podmienky na zavedenie niektorých povinných predmetov, ako je napríklad akademické písanie, jazyková kultúra, rétorika a ďalších, na všetkých stupňoch a vo všetkých odboroch vysokoškolského štúdia,
3. systematicky riešiť problematiku zvyšovania jazykovej úrovne vysokoškolských pedagógov v rámci ich ďalšieho (celoživotného) vzdelávania,
4. na vysokých školách postupne utvárať a dopĺňať ucelené terminologické databázy jednotlivých študijných odborov,
5. rozvíjať jazykovú kultúru ústnych prejavov budúcich pedagógov na všetkých pedagogických fakultách zavádzaním interaktívnych seminárov zo všetkých jazykovedných oblastí.

Štvrtá správa o stave štátneho jazyka bola schválená uznesením č. 150/2018, ktoré rektorom univerzít a vysokých škôl **odporúča** v bode C.1. „realizovať odporúčania týkajúce sa vysokého školstva (...)“ do 30. júna 2019, pričom ide o plnenie troch konkrétnych odporúčaní:

- na všetkých vysokých školách zaviesť v školiteľských a oponentských posudkoch záverečných prác samostatné kritérium jazyková úroveň záverečných prác s vlastným bodovým a slovným hodnotením, v rámci ktorého sa bude hodnotiť pravopisná, gramatická a štylistická úroveň textu záverečnej práce a používanie správnej odbornej terminológie,
- cielene budovať terminológiu jednotlivých študijných odborov s využitím odborných kapacít vlastných zamestnancov a vypisovaním tém záverečných prác zameraných na problematiku terminológie,
- pokračovať v trende rozvoja výučby zameranej na jazykovú kultúru ústnych a písomných prejavov poslucháčov učiteľských programov vysokoškolského štúdia a rozšíriť zavedenie interaktívnych foriem takejto výučby v tých študijných programoch, ktoré zatiaľ takúto možnosť neponúkajú.

V bode C.2. Štvrtej správy sa zdôrazňuje nevyhnutnosť splnenia prvého z troch uvedených odporúčaní, a to „*zaviesť v školiteľských a oponentských posudkoch na záverečné práce samostatné kritérium jazyková úroveň záverečných prác s vlastným bodovým a slovným hodnotením, v rámci ktorého sa bude hodnotiť pravopisná, gramatická a štylistická úroveň textu záverečnej práce a používanie správnej odbornej terminológie*“ od akademického roku 2018/2019.

V súvislosti s plnením uvedených odporúčaní boli oslovené všetky vysoké školy pôsobiace na území Slovenskej republiky – verejné, štátne i súkromné. Referát štátneho jazyka MK SR spracoval celkovo 27 podkladov, ktoré mu zaslali vysoké školy. Informácie poskytnuté vysokými školami boli rôznej povahy a kvality, často príliš všeobecné a formálne, a preto nemožno jednoznačne rozhodnúť o ne/plnení predmetných odporúčaní. Zároveň v nich možno identifikovať niekoľko aspektov používania štátneho jazyka vo vysokoškolskom prostredí, ktoré doteraz v správach neboli zohľadnené, hoci sú v tomto prostredí imanentne prítomné.

Vzdelávanie, najmä to vysokoškolské, je globálnej povahy, z čoho vyplývajú viaceré skutočnosti spojené s používaním jazyka, jazykov. Viaceré vysoké školy konštatovali, že starostlivosť o jazykovú úroveň vysokoškolských prác vnímajú v kontexte viacjazyčnosti:

- a. záverečné práce nie sú napísané a odovzdané len v štátnom jazyku, školitelia a oponenti záverečných prác sú nezriedka zo zahraničia,
- b. narastá podiel zahraničných študentov, s čím stúpa potreba vyučovať štátny jazyk v osobitných kurzoch a inými metódami.

Prvé odporúčanie bolo zamerané na zmenu hodnotenia písomných záverečných prác na všetkých stupňoch štúdia tak, aby školiteľské a oponentské posudky obsahovali ako jedno zo samostatných kritérií aj hodnotenie jazykovej úrovne záverečných prác v bodovej a slovnej podobe. Väčšina vysokých škôl v tejto súvislosti konštatovala, že jazyková stránka záverečnej práce je súčasťou celkového hodnotenia a naďalej sa posudzuje v rámci jej formálneho spracovania. Viaceré vysoké školy uviedli zavedenie samostatného kritéria (Ekonomická univerzita v Bratislave, Vysoká škola DTI, Vysoká škola Danubius, Akadémia Policajného zboru a pod.). Univerzita Komenského uviedla, že „*v zmysle paragrafu 51 ods. 3 zákona č. 131/2002 Z. z. záverečná práca spolu s jej obsahom tvorí jeden predmet, a preto nemožno hodnotiť úroveň záverečných prác samostatne*“. Obdobne reagovala Vysoká škola múzických umení v Bratislave a Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave: z povahy záverečnej práce, ktorá pozostáva z umeleckého výkonu, nemožno hodnotiť jazykovú úroveň záverečnej práce bodovo.

Formálne spracovanie záverečnej práce ako hodnotiace kritérium obsahuje niekoľko súčastí, ako je napríklad dodržanie stanoveného rozsahu záverečnej práce, členenie do kapitol, štruktúra textu, jazyková stránka, úprava textu – grafy, tabuľky, práca s citačnou a bibliografickou normou atď. Niekoľko vysokých škôl k riešeniu pristúpilo už v sledovanom období, a to postupným

zavádzaním presnejšej špecifikácie hodnotenia jazykovej úrovne záverečných prác a niekde aj osobitného hodnotiaceho kritéria zameraného na jazykovú stránku textu (Univerzita Komenského v Bratislave, Slovenská technická univerzita v Bratislave, Paneurópska vysoká škola v Bratislave, Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, Slovenská zdravotnícka univerzita v Bratislave). Pri ďalšom odporúčaní (druhé odporúčanie z tretej správy), ktoré sa týkalo utvorenia podmienok na zavedenie povinných predmetov, ktoré by mohli prispieť k zvyšovaniu jazykovej kultúry a komunikačnej úrovne študentov, zaznamenalo ministerstvo kultúry rôzne vyjadrenia vysokých škôl. Viaceré školy vyslovili názor, že nie je ich povinnosťou učiť to, čo sa mali študenti naučiť v základnej a strednej škole. Ďalšie školy nepovažujú zavedenie nových povinných predmetov za reálne, keďže si to vyžaduje navýšenie finančných prostriedkov.

Viacero vysokých škôl však akceptovalo uvedené odporúčanie C.2. zo Štvrtej správy a zaviedlo študijné predmety zamerané na zvyšovanie jazykovej kultúry v prejavoch študentov (napr. Univerzita Komenského v Bratislave, Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Trnavská univerzita v Trnave, Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Prešovská univerzita v Prešove, Paneurópska vysoká škola a ďalšie).

Väčšina vysokých škôl sa k odporúčaniam zvyšovať úroveň jazykovej kultúry v prejavoch vysokoškolských pedagógov v rámci celoživotného vzdelávania vyjadrila v tom zmysle, že ide o individuálnu záležitosť každého pedagóga, keďže kultivované vyjadrovanie je jednou z podmienok prijatia vysokoškolského pedagóga do zamestnania. Iné vysoké školy vyvíjajú ojedinelé aktivity v tejto oblasti, ktoré spočívajú v organizovaní konferencií a seminárov, resp. v podpore účasti pedagogických zamestnancov na odborných seminároch, konferenciách, študijných pobytoch a stážach, ktoré môžu prispieť k zvyšovaniu jazykovej úrovne ich písomných a ústnych prejavov.

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že prístup vysokých škôl k rozvoju jazykovej kultúry študentov a pedagógov závisí na študijných odboroch, jazyku záverečnej práce a povahe záverečnej práce (umelecké výkony, diela...). Všetky oslovené vysoké školy a univerzity potvrdili svoj záujem o starostlivosť o jazykovú úroveň záverečných prác.

Posledné piate odporúčanie z Tretej správy sa týkalo rozvoja jazykovej kultúry ústnych prejavov budúcich pedagógov na pedagogických fakultách vysokých škôl. K jeho plneniu sa vyjadrili takmer všetky slovenské univerzity, na ktorých sú zriadené pedagogické fakulty. Zdokonaľovanie jazykovej kultúry rečových prejavov u študentov – budúcich pedagógov považujú spravidla za neoddeliteľnú súčasť vzdelávacieho procesu, ktorého sa študenti zúčastňujú v rámci odborných prednášok, cvičení, seminárov a odbornej praxe. Niektoré vysoké školy uvádzajú, že ústny prejav sa rozvíja prierezovo vo všetkých predmetoch (Univerzita sv. Cyrila a Metoda v Trnave). Niekde sa začínajú na skúškach z profilových predmetov v rámci učiteľských študijných programov uprednostňovať ústne skúšky pred písomnými v záujme zlepšenia komunikačných a jazykových kompetencií študentov (Vysoká škola DTI). Na jednej vysokej škole, kde sa interaktívna forma výučby zameranej na rozvoj jazykovej kultúry ústneho prejavu budúcich pedagógov uskutočňuje v súčasnosti predovšetkým v rámci jazykovo zameraných študijných programov, plánujú v budúcnosti systematicky rozvíjať túto kompetenciu na celouniverzitnej úrovni (Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre).

Podľa viacerých vyjadrení stúpajúci počet študujúcich zo zahraničia treba zohľadniť pri zostavovaní kurzov slovenského jazyka. Vyučovanie slovenského jazyka ako cudzieho (druhého) jazyka si vyžaduje špeciálnu podporu. Dôležitosť ovládania a používania štátneho jazyka ako integrujúceho prostriedku v danom štátnom útvare podčiarkujú viaceré medzinárodné dokumenty. Odporúčania Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) z roku 1998 týkajúce sa jazykových práv národnostných menšín zdôrazňujú, že bez riadneho ovládania štátneho jazyka nie je možná integrácia jednotlivcov do širšej občianskej spoločnosti a nie je ani pravdepodobné, že by sa bez znalosti štátneho jazyka mohli jednotlivci začleniť do takejto spoločnosti ako jej rovnoprávni členovia.

4. OCHRANA SPOTREBITEĽA

4.1. Podnety doručené Ministerstvu kultúry Slovenskej republiky

Povinnosť označovať obsah domáceho či dovážaného tovaru, uvádzať podmienky záruky, návod na používanie výrobkov, potravín, liečiv a iné informácie pre spotrebiteľa v štátnom jazyku vyplýva priamo zo zákona o štátnom jazyku, ako aj z iných všeobecne záväzných právnych predpisov. V záujme ochrany zdravia a zachovania bezpečnosti a základných práv spotrebiteľov je nevyhnutné vykonávať kontroly týkajúce sa overovania povinnosti uvádzať vymedzené informácie v štátnom jazyku. MK SR v hodnotenom období prijalo od občanov 7 podnetov, ktoré sa týkali oblasti ochrany spotrebiteľa, z nich 4 podnety boli opodstatnené a 3 podnety boli vyhodnotenú ako neopodstatnené. 1 podnet bol odstúpený Úradu verejného zdravotníctva SR ako kompetentnému orgánu na zaujatie stanoviska k obsahu podnetu. Prehľad podnetov dokumentuje tabuľka:

číslo	obsah podnetu	opodstatnenosť podnetu
1.	informácie pre spotrebiteľa na výživovom doplnku uvedené vyšším typom písma v jazyku národnostnej menšiny (v maďarskom jazyku) než v štátnom jazyku SR (v slovenskom jazyku) a informácie uvedené len v jazyku národnostnej menšiny bez ich prekladu do slovenského jazyka	áno
2.	prvotná osobná komunikácia so zákazníkom v obchodných prevádzkach v jazyku národnostnej menšiny (v maďarskom jazyku)	nie
3.	používanie zaužívaného výrazu Black Friday v cudzom (anglickom) jazyku bez prekladu do štátneho jazyka na reklamných plagátoch obchodných spoločností	nie
4.	názov súkromnej spoločnosti uvádzaný v cudzom (anglickom) jazyku	nie
5.	reklamný text v reštaurácii uvedený len v cudzom (anglickom) jazyku bez prekladu do štátneho jazyka	áno
6.	český jazyk v reklamných propagačných materiáloch (letáky, brožúry, tlačoviny) v rámci informačnej kampane na prevenciu zdravia	áno
7.	mejlová a telefonická komunikácia so zákazníkom v českom jazyku	áno

zdroj: MK SR

4.2. Poznatky získané z kontrolných akcií dozorných orgánov

Slovenská obchodná inšpekcia (SOI) kontroluje používanie štátneho jazyka v písomných informáciách pre spotrebiteľa určených v § 10a až 12 zákona č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov.

V hodnotenom období (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) SOI vykonala v oblasti dodržiavania povinnosti poskytovať informácie spotrebiteľovi v štátnom jazyku 7 419 kontrol. V rámci ktorých bolo v danej oblasti zistených 785 nedostatkov. Podiel zistených porušení týkajúcich sa používania štátneho jazyka k celkovému počtu zistených nedostatkov v rámci vnútorného trhu tvorí 10 %.

Počas vykonávania kontrol SOI zistila tieto druhy nedostatkov: predaj výrobku bez priloženého návodu na použitie, neúplné (nedostatočné) informácie poskytnuté v návode výrobku, poskytnuté informácie v návode boli uvedené len v cudzích jazykoch. Pri kontrolách boli prijaté opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, a to buď okamžite pri výkone kontroly alebo v určenom termíne. Do odstránenia zistených nedostatkov bol predaj výrobkov pozastavený.

V 254 prípadoch bolo začaté správne konanie. SOI uložila peňažné pokuty za porušenie povinnosti používať štátny jazyk (slovenský spisovný jazyk) pri poskytovaní informácií spotrebiteľovi vo výške 120 270 eur.

SOI prijala v hodnotenom období (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) celkovo **64 podnetov** od občanov, ktoré sa týkali nedodržania povinnosti uvádzať informácie v štátnom jazyku, čo je 30 %-ný pokles prijatých podnetov oproti predchádzajúcemu obdobiu hodnotenému v Piatej správe (1. 10. 2017 – 30. 9. 2019). Nedostatky boli prevažne zistené v týchto skupinách výrobkov: textilné výrobky a obuv, hračky, športové potreby, elektronika a domáce spotrebiče, chovateľské/záhradkárске potreby, stavebné výrobky, osobné ochranné pomôcky – respirátory a ďalšie.

Najčastejšími príčinami zistených nedostatkov je nedôsledné plnenie zákonných povinností a podceňovanie významu poskytovania písomných informácií spotrebiteľovi v kodifikovanej podobe štátneho jazyka zo strany dovozcov, dodávateľov a predávajúcich, pričom najčastejšie zistenia porušenia zákona boli v prípade dovozu výrobkov z tretích krajín.

S rozvojom internetového predaja SOI eviduje v hodnotenom období zvýšenie počtu podaní smerujúcich k porušeniu vyššie uvedených povinností zo strany internetových obchodov, ktoré majú doménu .sk. Z obsahu webových stránok je evidentné, že sú primárne určené slovenským spotrebiteľom a v mnohých prípadoch sú prevádzkované subjektmi mimo územia Slovenskej republiky. Všeobecné obchodné podmienky, ako aj informácie k výrobkom ponúkaných na týchto webových stránkach nie sú uvedené v kodifikovanej forme štátneho jazyka a sú často len strojovým prekladom z iného jazyka. V zmysle platnej legislatívy (§ 1 ods. 1 písm. a) zákona č. 128/2002 Z. z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa) SOI je orgánom štátnej kontroly predaja výrobkov a poskytovania služieb na vnútornom trhu a nemá kompetencie na vykonanie kontroly u predávajúcich, ktorí sídlia mimo územia Slovenskej republiky.

Štátna veterinárna a potravinová správa Slovenskej republiky (ŠVPS) kontroluje na základe zákona NR SR č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov označovanie potravín údajmi v štátnom jazyku. V hodnotenom období vykonala v oblasti dodržiavania povinnosti poskytovať informácie o potravinách a označovať ich v štátnom jazyku 6 108 úradných kontrol, pričom zistila 1 943 nedostatkov (pokles v porovnaní s predchádzajúcim obdobím hodnoteným v Piatej správe o 42 %). Nedostatky pri označovaní potravín sa týkali: použitia cudzích slov namiesto slovenských výrazov, najčastejšie išlo o výrazy v českom alebo anglickom jazyku; pri použití štátneho jazyka boli slová uvedené v nesprávnom gramatickom tvare; chýbajúceho prekladu do kodifikovanej podoby štátneho (slovenského) jazyka na potravinách pôvodom z iného členského štátu; použitie nedostatočnej výšky písma vzhľadom na stanovený limit 1,2 mm alebo bolo označenie nečitateľné, a to z dôvodov: veľmi nahusteného písma, písmená boli veľmi tenké, splývajúce (použitie písma malo nedostatočnú hrúbku); klamlivého (zavádzajúceho) označenia potravín alebo ponúkajúceho týchto potravín na predaj klamlivým spôsobom. Pri klamlivom

označovaní boli zistené výživové a zdravotné tvrdenia, ktoré neboli legislatívou povolené alebo boli použité neoprávnene.

Okrem vlastných zistení ŠVPS prijala 1 podnet od občana, ktorý sa týkal absencie označenia potraviny v štátnom jazyku.

Za porušenie povinností poskytovať informácie o potravinách v štátnom jazyku a označovať ich v štátnom jazyku ŠVPS pri výkone kontroly uložila kontrolovaným subjektom v správnom konaní pokuty a nariadila opatrenia na mieste. Tie znamenali: okamžité stiahnutie nesprávne označenej potraviny z trhu, zákaz umiestňovať na trh nesprávne označené, neoznačené alebo klamlivo (zavádzajúco) označené potraviny, uskladnenie týchto potravín osobitne vo vyhradenom priestore prevádzky a ich označenie ako nepredajné.

Štátny ústav pre kontrolu liečiv (ŠÚKL) podľa zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov kontroluje dodržiavanie povinnosti poskytovať informácie pre používateľov liekov a zdravotníckych pomôcok v štátnom jazyku. Z ustanovenia § 62 a § 63 uvedeného zákona vyplýva, že každá písomná informácia pre používateľa humánneho lieku, ako aj súhrn charakteristických vlastností humánneho lieku, musí byť uvedená v štátnom jazyku. Túto kontrolu ŠÚKL vykonáva pri každej registrácii lieku alebo evidencii zdravotníckej pomôcky.

Ročne spracuje približne 8 500 žiadostí týkajúcich sa liekov a 2 200 evidencií/registrácií zdravotníckych pomôcok. Za hodnotené obdobie (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) ŠÚKL spracoval 9 347 žiadostí, ktorých súčasťou bola aj revízia textu pre používateľov liekov a návodov na použitie zdravotníckej pomôcky.

Žiadatelia o registráciu lieku, resp. evidenciu zdravotníckej pomôcky sú počas registračného konania vyzvaní na odstránenie nedostatkov, ako aj na používanie správnych spisovných výrazov v nimi predložených návrhoch písomných informácií pre používateľa. Jazykové nedostatky zistené pri registrácii liekov/evidencii zdravotníckych pomôcok sa týkali nesprávne preložených výrazov z cudzieho jazyka do štátneho jazyka (použitím nespisovných slov) a nesprávne použitou terminológiou z oblasti medicíny. ŠÚKL za hodnotené obdobie neprijal žiaden podnet na nedodržanie povinnosti uvádzať informácie o liekoch a zdravotníckych pomôckach v štátnom jazyku a ani na nevyhovujúcu jazykovú úroveň informácií poskytovaných používateľovi.

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky (ÚVZ SR) vykonáva štátny zdravotný dozor nad kozmetickými výrobkami podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a v rámci dozoru kontroluje aj dodržiavanie ustanovenia § 43 ods. 1 písm. f) uvedeného zákona, a síce označenie kozmetických výrobkov požadovanými údajmi v štátnom jazyku. Zároveň vykonáva úradnú kontrolu potravín určených v zákone č. 152/1995 Z. z. o potravinách v platnom znení, ktorý v § 9 ods. 1 ustanovuje, že ten, kto vyrába potraviny, manipuluje s nimi alebo ich umiestňuje na trh, je povinný označiť ich v kodifikovanej podobe štátneho jazyka údajmi podľa osobitného predpisu. V hodnotenom období ÚVZ SR skontroloval 1 782 kozmetických výrobkov, z ktorých 13 výrobkov nevyhovelo požiadavkám na označovanie, a to pre neuvedenie funkcie kozmetického výrobku v štátnom jazyku, pre neuvedenie príslušných upozornení, ktoré treba dodržiavať pri používaní výrobku a nesprávne preložených informácií uvedených na výrobku do slovenského jazyka.

Na nevyhovujúce kozmetické výrobky bol do odstránenia nedostatku (doznačenie výrobku a uvedenie výrobku do súladu s platným právnym predpisom) vystavený zákaz predaja.

ÚVZ SR v hodnotenom období (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) odobral a preskúmal 11 094 vzoriek rôznych potravín vrátane obalových materiálov a predmetov prichádzajúcich do styku s potravinami. Z tohto počtu 8 vzoriek výživových doplnkov nespĺňalo požiadavky na označovanie v štátnom jazyku, konkrétne nebolo označených povinnými informáciami v kodifikovanej podobe štátneho jazyka. V prípade zistených nedostatkov v označovaní potravín boli nariadené opatrenia na ich odstránenie, t. j. správne označenie v súlade s platnými predpismi.

Orgány verejného zdravotníctva (ÚVZ SR a RÚVZ) prijali 24 podnetov od občanov (spotrebiteľov), v ktorých občania poukazovali na nevyhovujúce označenie kozmetických výrobkov

v štátnom jazyku a 1 podnet spotrebiteľa týkajúci sa neoznačenia výživového doplnku zakúpeného prostredníctvom internetovej lekárne v štátnom jazyku.

Ústav štátnej kontroly veterinárnych biopreparátov a liečiv (ÚŠKVBL) posudzuje podľa zákona č. 362/2011 Z. z. o liekoch a zdravotníckych pomôckach a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov jazykovú stránku všetkých písomností v procese vydávania rozhodnutí o registrácii veterinárnych liekov (rozhodnutie k registrácii, súhrn charakteristických vlastností veterinárneho lieku, písomná informácia pre používateľa, obaly k veterinárnym liekom), ako aj pri zmene, predĺžení, prevode a zrušení registrácie. Rovnako ÚŠKVBL postupuje pri vydávaní rozhodnutí o schválení veterinárnych prípravkov a veterinárnych technických pomôcok. Väčšina jazykových nedostatkov je odstránená ešte pred zaregistrovaním lieku, keďže ÚŠKVBL vykonáva jazykovú úpravu textov napísaných v štátnom jazyku vo všetkých priložených podkladoch k registrácii lieku. V hodnotenom období (od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) ÚŠKVBL vydal 1064 rozhodnutí týkajúcich sa veterinárnych liekov a 745 schvaľovacích rozhodnutí týkajúcich sa veterinárnych prípravkov a veterinárnych technických pomôcok. Okrem toho ÚŠKVBL vykonáva korektúry slovenských textov pre centralizovanú procedúru pre Európsku liekovú agentúru (EMA). V hodnotenom období bol počet jazykovo upravovaných textov 141. ÚŠKVBL upravuje texty sprievodnej produktovej dokumentácie pre výrobcov veterinárnych liekov. Túto službu hradí výrobca.

V oblasti dodržiavania povinnosti poskytovať informácie pre používateľov veterinárnych produktov a veterinárnych liekov v kodifikovanej podobe štátneho jazyka bolo v hodnotenom období pri kontrolách (dozor nad trhom) u veľkodistributérov zistených 11 nedostatkov. Týkali sa oblasti používania odborných výrazov, slovenskej gramatiky, prekladov z anglického do slovenského jazyka, používania bohemizmov, prípadne prebratých slov z iných jazykov. ÚŠKVBL riešil nedostatky udelením nápravných opatrení, stiahnutím liekov z trhu alebo likvidáciou obalov, prípadne boli lieky vrátené držiteľovi registračného rozhodnutia alebo veľkodistributérovi.

5. POUŽÍVANIE ŠTÁTNEHO JAZYKA V MEDIÁLNEJ SFÉRE

5.1. Rada pre vysielanie a retransmisiiu

Rade pre vysielanie a retransmisiiu (RVR) (od 1. augusta 2022 Rada pre mediálne služby) bolo v hodnotenom období doručených 30 sťažností a podnetov od občanov týkajúcich sa nespriístupnenia programov v štátnom jazyku a nepoužívania slovenského spisovného jazyka v rozhlasovom a televíznom vysielaní (**príloha č. 6**). Nie všetky sťažnosti sa dajú hodnotiť ako opodstatnené, napríklad sťažnosti na prítomnosť českého dabingu vo večernom vysielaní slovenských televíznych staníc. Zákon o štátnom jazyku v taxatívne stanovených prípadoch umožňuje aj používanie českého jazyka bez tlmočenia do štátneho jazyka, keďže ide o jazyk, ktorý v zmysle príslušných predpisov spĺňa požiadavku základnej zrozumiteľnosti.

Občania sa ďalej sťažovali napríklad na nedodržiavanie správnej kodifikovanej výslovnosti slovenského jazyka vo vysielaných programoch, na používanie bohemizmov v odvysielaných programoch (napr. výraz *v klude*) atď.

V súvislosti s výkonom dohľadu nad ustanovením § 16 ods. 3 písm. e) zákona č. 308/2000 Z. z. o vysielaní a retransmisii a o zmene zákona č. 195/2000 Z. z. o telekomunikáciách v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o vysielaní a retransmisii“) a nad ustanovením § 5 ods. 1 a 2 zákona o štátnom jazyku vydala RVR v hodnotenom období päť rozhodnutí, ktoré sa týkali porušenia zákona o štátnom jazyku v rozhlasovom a televíznom vysielaní, za každé z nich uložila sankčný postih v jednotnej výške 165 eur (**príloha č. 7**).

Doteraz schválené správy o stave používania štátneho jazyka na území SR obsahovali aj odporúčania týkajúce sa RVR. Konkrétne ide o uznesenie vlády č. 238 z 21. mája 2014 k Druhej správe, ktoré v bode C.3. odporučilo predsedovi RVR priebežne „sledovať a vyhodnocovať jazykovú úroveň vo vysielaní rozhlasovej a televíznej programovej služby“, ako aj uznesenie vlády č. 86 z 2.

marca 2016 k Tretej správe, ktoré v bode C.3. odporučilo predsedovi RVR priebežne „*zamerat' pozornosť v rámci výkonu dohľadu na jazykovú úroveň rečových prejavov mediálnych pracovníkov a na texty vysielaných reklám*“ (toto odporúčanie je obsiahnuté aj v bode C.4. uznesenia vlády č. 150 z 11. apríla 2018 k Štvrtej správe) , podobne tiež v bode C.5. z uznesenia č. 62/2020 k Piatej správe vláda odporúča „*sledovať a vyhodnocovať jazykovú úroveň vo vysielaní rozhlasovej a televíznej služby a v rámci výkonu dohľadu zamerat' pozornosť na jazykovú úroveň rečových prejavov mediálnych pracovníkov a na texty vysielaných reklám*“.

Pri vyhodnotení plnenia týchto odporúčaní obsiahnutých v uzneseniach vlády SR k správam o stave používania štátneho jazyka RVR uviedla, že zákon o vysielaní a retransmisii nezahŕňa výkon činnosti priebežne sledovať a vyhodnocovať jazykovú úroveň vo vysielaní, avšak poveruje RVR výkonom dohľadu nad ustanovením § 16 ods. 3 písm. e) zákona o vysielaní a retransmisii a nad ustanovením § 5 ods. 1 a 2 zákona o štátnom jazyku, pričom táto činnosť zahŕňa v konkrétnych prípadoch sťažností o porušení zákona aj vyhodnocovanie, prípadne i sankcionovanie nedostatkov v používaní štátneho jazyka.

(pozn. Rada pre vysielanie a retransmisii (RVR) bola k 1. augustu 2022 pretransformovaná zákonom č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o mediálnych službách) na Radu pre mediálne služby.)

Odporúčanie pre Radu pre mediálne služby:

- Na základe podnetov naďalej monitorovať jazykovú úroveň vo vysielaní, vyhodnocovať ju a adekvátne k tomu aplikovať svoje zákonné právomoci.

5.2. Rozhlas a televízia Slovenska

Rozhlas a televízia Slovenska (RTVS) ako verejnoprávne médium plnilo v hodnotenom období uznesenie vlády SR č. 86/2016 k Tretej správe v bode C.2. (v nezmenenom znení aj v bode C.2. uznesenia vlády SR č. 62/2022 k Piatej správe), ktoré odporučilo generálnemu riaditeľovi RTVS priebežne „*realizovať odporúčania týkajúce sa zvyšovania jazykovej úrovne vo vysielaní rozhlasovej a televíznej programovej služby vyplývajúce z Tretej správy – časť Médiá*“.

Kvalifikačné skúšky redaktorov a moderátorov pred ich prvým vystúpením sa realizujú formou individuálnej konzultácie s hlasovým pedagógom (zamerané sú prevažne na prácu so zahlásením a odhlásením príspevku, obsahovú výstavbu textov, štylistiku textu, spôsob vedenia rozhovorov – ako uchopiť tému, ako klásť otázky). Prácu hlasových pedagógov pre organizačnú zložku Slovenský rozhlas vykonávajú dvaja a pre organizačnú zložku Slovenská televízia taktiež dvaja externí spolupracovníci.

V RTVS je dlhodobo zavedená funkcia jazykového redaktora, v sledovanom období ju vykonávali dvaja interní zamestnanci. Ovládanie slovenského spisovného jazyka v RTVS sa overuje aj v rámci výberového procesu na pozície redaktorov a moderátorov prostredníctvom priameho testovania ortografických zručností uchádzačov.

Hodnotenie jazykového prejavu redaktorov a moderátorov RTVS aj z hľadiska dodržiavania spisovnej formy slovenského jazyka realizuje RTVS od roku 2019 prostredníctvom projektu *Štandardy kultúry prejavu redaktorov a moderátorov RTVS*. Kultúru prejavu redaktorov a moderátorov RTVS posudzuje odborná komisia, ktorá je zriadená ako poradný orgán generálneho riaditeľa RTVS. Odborné posúdenie kultúry prejavu sa týka všetkých interných zamestnancov a externých spolupracovníkov RTVS, ktorí vystupujú v programoch RTVS ako redaktori, moderátori, komentátori a spíkrri, a to v spravodajských, publicistických, vzdelávacích alebo zábavných reláciách. Redaktori a moderátori dostávajú spätnú väzbu a postupne pracujú na zlepšovaní svojho profesionálneho prejavu.

RTVS pokračovala v projekte s názvom *Škola redaktorov*, ktorý je zameraný na vzdelávanie v oblasti jazykovej a interpretačnej prípravy (projekt prebiehal v druhom polroku 2019).

V rámci nových foriem prezentácie slovenského jazyka, ktoré boli generálnemu riaditeľovi RTVS odporúčané v uznesení vlády SR č. 62/2020 k Piatej správe (bod C.3., znenie úlohy: *realizovať nové formy prezentácie slovenského jazyka, osobitne vo vzťahu k deťom a mládeži*), má Rádio Junior od roku 2021 svojho maskota, škriatka Braňa Breptíka, ktorý zábavnou formou približuje deťom rôzne stránky a zaujímavosti spisovného jazyka. RTVS pokračovala v produkcii relácie *Slovenčina na slovičko*, s podtitulom *Jazykové dobrodružstvo*. Ide o tradične rozhlasový formát (rubriku pre dospelé publikum), upravený do animovaného formátu pre televíziu.

Medzinárodný deň materinského jazyka si RTVS pripomína 21. februára každoročne prostredníctvom špeciálnych reportáží a relácií, do ktorých sú pozývaní jazykovedci, učitelia, lingvisti, či prekladatelia.

Odporúčania pre Rozhlas a televíziu Slovenska:

- Pokračovať v realizácii odporúčaní týkajúcich sa zvyšovania jazykovej úrovne vo vysielaní rozhlasovej a televíznej programovej služby uvedených v predchádzajúcich správach.
- Realizovať nové formy prezentácie slovenského jazyka, osobitne vo vzťahu k deťom a mládeži.
- V spravodajských a publicistických formátoch venovať rozsiahlejšiu (dlhšie časové obdobie pred 21. februárom a zároveň v samotný deň) pozornosť informáciám týkajúcim sa Medzinárodného dňa materinského jazyka (21. február) a zintenzívniť jeho popularizáciu širokej verejnosti.

5.3. Tlačová agentúra Slovenskej republiky

V Tlačovej agentúre Slovenskej republiky (TASR) sa systematicky venujú zvyšovaniu úrovne používania spisovnej slovenčiny v činnosti profesionálnych používateľov jazyka (redaktorov, vedúcich vydání, šéfredaktorov). TASR má vypracovaný premyslený systém práce so spisovným jazykom, ktorý uplatňuje v dennej praxi. Na začiatku procesu je výber pracovníkov. Jednou zo základných podmienok pre prijatie zamestnanca do pracovného pomeru je perfektná znalosť spisovného slovenského jazyka. Rovnako je znalosť jazyka intenzívne sledovaná a hodnotená aj počas riadeného rozhovoru, kde sa posudzuje správnosť, štylistika aj interpretácia.. To platí aj pre externých spolupracovníkov, pričom ich výstupy aj po stránke spisovného jazyka ešte kontroluje poverený redaktor.

Vedenie spravodajského úseku sa kontrole používania spisovnej slovenčiny venuje na dennej báze v rámci pracovných porád. Hodnotenie zabezpečujú vedúci redakcií a v prípade odhalenia nedostatkov sú povinní prijať opatrenia. Redaktori sú o tom informovaní v rámci zápisov z porady. Okrem toho sa kvalita práce redaktora vrátane správneho používania spisovného jazyka pravidelne hodnotí v koncoročných motivačných rozhovoroch, ktoré sú povinní absolvovať so svojim nadriadeným.

V agentúrnom spravodajstve sa často objavujú nové témy, pričom často dochádza k používaniu nových slov i slovných spojení či špeciálnych formulácií. Ak sa očakáva, že problematika bude dlhodobo predmetom spravodajstva, vedenie spravodajského úseku pripraví manuál na jednotné používanie výrazov a slovných spojení v súlade s pravidlami slovenského jazyka. Často ide o cudzojazyčné výrazy a preklad. Taktó to bolo napríklad v prípade pandémie nového koronavírusu, kde sa muselo dbať na správne používanie a písanie nových výrazov a formulácií. O všetkých novinkách a zmenách sú zamestnanci bezprostredne informovaní na pravidelných poradách. Vedenie spravodajského úseku pravidelne informuje o novinkách, zmenách súvisiacich s používaním spisovnej slovenčiny. Spolupracuje pri tom s Jazykovedným ústavom Ľudovíta Štúra SAV a s vysokoškolskými odborníkmi a odborníčkami. V internej komunikačnej sieti TASR je vytvorená sekcia, kde sa nachádzajú príklady správneho používania slovenčiny v spravodajských, publicistických či dokumentárnych textoch.

V rámci rozširovania vzdelávania podporovaného zamestnávateľom majú redaktori TASR možnosť absolvovať vzdelávací kurz, z ktorého im zamestnávateľ preplatí náklady na školenie vo

výške 250 eur. V prípade zdokonaľovania sa v slovenskom jazyku, využili túto možnosť najmä redaktori zahraničného spravodajstva, ktorí nepochádzajú zo Slovenska.

Pokiaľ ide o prácu s odbornými materiálmi, všetci zamestnanci verejnoprávnej tlačovej agentúry dostali koncom roka 2019 publikáciu o spisovnej slovenčine vo forme ročenky (okrem zamestnancov TASR ju dostali všetky médiá na Slovensku, ktoré sú odberateľmi agentúrneho servisu TASR, štátne inštitúcie, samosprávy, biznis klientela i zastupiteľské úrady). TASR svojim zamestnancom zabezpečila aj dostupnosť vysokoškolskej učebnice, ktorá analyzuje najčastejšie chyby v novinárskych textoch a ponúka príklady správneho používania slovenského jazyka aj s odborným komentárom.

Podobne produkcia TASR sa orientuje na otázky spojené s jazykom. V domácom servise TASR bol v rokoch 2018 až 2019 publikovaný seriál *SLOVENČINA*, ktorý bol cielene zameraný na správne používanie spisovného jazyka. Poskytuje rady záujemcom predovšetkým z radov novinárov a mediálnych pracovníkov. Zverejnených bolo 118 správ.

Agentúra prevádzkuje špecializovanú webovú stránku *skolske.sk*, kde sa nachádza seriál o spisovnej slovenčine, určený predovšetkým žiakom a pedagógom základných, stredných i vysokých škôl. Svojimi postrehmi, skúsenosťami i radami doň prispievajú aj samotní učitelia slovenského jazyka.

Odporúčania pre Tlačovú agentúru Slovenskej republiky:

- Pokračovať v uplatňovaní dobre nastaveného systému zameraného na správne používanie spisovného slovenského jazyka v činnosti svojich zamestnancov – profesionálnych používateľov jazyka.
- Pokračovať v popularizácii témy slovenského jazyka a jeho optimálneho používania.
- V rámci agentúrnych produktov venovať pozornosť informáciám týkajúcim sa Medzinárodného dňa materinského jazyka (21. február) a súťaži Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko.

6. POUŽÍVANIE ŠTÁTNEHO JAZYKA V REKLAME

6.1. Klub reklamných agentúr Slovenska

V súvislosti s dodržiavaním zákona o štátnom jazyku v oblasti reklamy oslovilo MK SR Klub reklamných agentúr Slovenska (KRAS) a Radu pre reklamu (RPR).

KRAS je výberová profesijná organizácia, ktorej členmi sú najúspešnejšie a najproduktívnejšie reklamné agentúry pôsobiace na slovenskom trhu. Toto združenie právnických a fyzických osôb – reklamných agentúr, ktoré poskytujú komplexné služby v oblasti marketingovej komunikácie a majú sídlo v Slovenskej republike, sa usiluje kontinuálne zvyšovať úroveň slovenskej reklamy a marketingovej komunikácie ako neoddeliteľnej súčasťi trhového hospodárstva.

MK SR sa zaujímal o dodržiavanie zákona o štátnom jazyku pri tvorbe a prezentácii reklamných textov. Oslovené subjekty reagovali takto: Klub reklamných agentúr Slovenska nemonitoruje reklamné texty vytvorené reklamnými agentúrami a nedisponuje informáciami týkajúcimi sa porušovania používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky. Používanie spisovného štátneho jazyka je v individuálnej kompetencii jednotlivých reklamných agentúr. Klub reklamných agentúr sa na študijnú a poradenskú činnosť nezameriava.

Podobne Rada pre reklamu (RPR) v hodnotiacom období neprijala žiadnu sťažnosť voči reklame, ktorá by namietala porušenie zákona o štátnom jazyku.

RPR nemá vytvorený systém, ktorý by sa cielene zameriaval na monitorovanie dodržiavania normy spisovného slovenského jazyka v reklamných textoch zverejňovaných v rámci reklám a reklamných kampaní na území Slovenskej republiky. RPR ako orgán etickej samoregulácie reklamy

primárne presadzuje dodržiavanie etických štandardov reklamy, ktoré sú zakotvené v Etickom kódexe reklamnej praxe (ďalej aj „Kódex“). Súčasťou Kódexu nie sú pravidlá, ktoré by explicitne upravovali používanie spisovného štátneho jazyka v reklame, avšak Kódex ustanovuje požiadavku, v zmysle ktorej je neprípustná reklama, ktorú vylučujú alebo priamo zakazujú všeobecne záväzné právne predpisy, najmä pokiaľ ide o formu prezentácie alebo propagácie (čl. 25 ods. 1 písm. b) Kódexu).

Oslovené subjekty považujú úroveň používania spisovného jazyka v reklame za vysokú, avšak v rámci preventívnych opatrení na udržanie, prípadne zlepšenie jazykovej kultúry a dodržiavania príslušných zákonov v oblasti reklamy by privítali vypracovanie metodického materiálu MK SR obsahujúci relevantné časti zákona o štátnom jazyku a zákona o používaní jazykov národnostných menšín.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 62/2020 k Piatej správe v bode B.2. uložilo ministerke kultúry povinnosť vypracovať takúto informačnú príručku pre reklamné agentúry pôsobiace v Slovenskej republike v súvislosti s dodržiavaním zákona o štátnom jazyku v oblasti reklamy.

Referát štátneho jazyka počas hodnoteného obdobia Šiestej správy vypracoval *Metodické usmernenie Ministerstva kultúry Slovenskej republiky týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri tvorbe reklamy*. Materiál, ktorý má prispieť k správne používaniu spisovného jazyka v oblasti tvorby reklamných textov, bol 1. júna 2020 zverejnený na webovom sídle ministerstva kultúry a je dostupný na tomto hypertextovom odkaze <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/statny-jazyk-narodnostne-mensiny-a-zahranicni-slovaci/statny-jazyk/dokumenty/>. Metodická príručka pre reklamné agentúry sa nachádza v **prílohe č. 8**.

Odporúčania pre MK SR:

- Nadviazať vzájomnú spoluprácu MK SR a KRAS-u zameranú na správne používanie štátneho jazyka v oblasti pôsobenia reklamných agentúr a marketingu.

7. ZÁKON O ŠTÁTNOM JAZYKU

7.1. Vybavovanie podnetov, žiadostí a sťažností

V hodnotenom období od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021 bolo na úseku vybavovania podnetov, žiadostí a sťažností týkajúcich sa uplatňovania zákona NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v úradnom a verejnom styku prijatých 175 podaní (vrátane žiadostí vybavovaných na MK SR v súlade so zákonom č. 211/2000 Z. z. o slobodnom prístupe k informáciám a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o slobode informácií) v znení neskorších predpisov, z toho 98 opodstatnených. Informácie o ich počte sú uvedené v tabuľke:

Podnety, žiadosti a sťažnosti týkajúce sa uplatňovania zákona o štátnom jazyku Slovenskej republiky prijaté MK SR		
rok	počet	z toho opodstatnené
2019	64	40
2020	68	33
2021	43	25
spolu:	175	98

V podnetoch, žiadostiach a sťažnostiach doručených na MK SR v sledovanom období najčastejšie išlo o nedodržovanie zákona o štátnom jazyku pri uverejňovaní nápisov, reklám a oznamov určených na informovanie verejnosti vrátane bilbordov zverejňovaných v rámci predvolebnej kampane, vo vysielaní miestneho rozhlasu v konkrétnych obciach, v činnosti štátnych orgánov a osôb uvedených v § 3 zákona o štátnom jazyku a pod. Prehľad najčastejšie porušovaných ustanovení zákona o štátnom jazyku sa nachádza v **prílohe č. 9**.

7 . Dohľad nad dodržiavaním zákona o štátnom jazyku

Ministerstvo kultúry, ktoré je podľa § 18 zákona č. 575/2001 Z. z. o organizácii činnosti vlády a organizácií ústrednej štátnej správy v znení neskorších predpisov ústredným orgánom pre štátny jazyk, je podľa § 9 ods. 1 zákona o štátnom jazyku orgánom dohľadu nad používaním tohto zákona vo viacerých oblastiach verejného styku. Pri jeho výkone postupuje podľa ustanovení § 9 zákona o štátnom jazyku a ustanovení § 8 až 13 zákona NR SR č. 10/1996 Z. z. o kontrole v štátnej správe v znení neskorších predpisov. Dohľadová činnosť sa preto obmedzuje len na niektoré najzávažnejšie prípady porušovania zákona o štátnom jazyku, na ktoré upozorňujú občania vo svojich písomných podnetoch a sťažnostiach zaslaných na ministerstvo kultúry.

Dohľadové konania MK SR sa v hodnotenom období Šiestej správy (1. 10. 2019 do 30. 9. 2021) neuskutočnili.

V hodnotenom období nebola uložená žiadna sankcia za porušenie zákona o štátnom jazyku. Všetky subjekty, ktoré MK SR informovalo o možnom nesúlade ich činnosti so zákonom o štátnom jazyku, sa zaviazali prijať konkrétne opatrenia na odstránenie protiprávneho stavu a v určenej lehote došlo k požadovanej náprave v súlade s príslušnými ustanoveniami zákona o štátnom jazyku.

8 . Kodifikácia 5. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka

Podľa § 2 ods. 2 zákona NR SR č. 270/1995 Z. z. o štátnom jazyku Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov „kodifikovanú podobu štátneho jazyka na podnet odborných slovakistických výskumných pracovísk a odborníkov v oblasti štátneho jazyka schvaľuje a zverejňuje Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky na svojej internetovej stránke“.

Priznanie statusu kodifikačnej príručky 5. vydaniu Krátkeho slovníka slovenského jazyka odsúhlasila Ústredná jazyková rada, poradný orgán ministerky kultúry Slovenskej republiky v oblasti starostlivosti o štátny jazyk, na svojom zasadnutí 23. októbra 2019. Koncom roka 2020 vydalo Vydavateľstvo Matice slovenskej 5. vydanie Krátkeho slovníka slovenského jazyka (960 strán, vyše 70 000 slov, ISBN 978-80-8128-261-4).

Dňa 15. marca 2021 Ministerstvo kultúry SR podľa § 2 odseku 2 zákona o štátnom jazyku schválilo a vyhlásilo za jednu zo základných kodifikačných príručiek 5. vydanie Krátkeho slovníka slovenského jazyka (Martin, Vydavateľstvo Matice slovenskej, 2020). Závazný dokument – oznámenie č. MK-3620/2021-110/6659 o schválených kodifikačných príručkách, ktoré zahŕňajú všeobecne platné a všeobecne záväzné normy slovenského spisovného jazyka, zverejnilo ministerstvo kultúry na svojom webovom sídle www.culture.gov.sk v časti: <https://www.culture.gov.sk/posobnost-ministerstva/statny-jazyk-narodnostne-mensiny-a-zahranicni-slovaci/statny-jazyk/kodifikovana-podoba-statneho-jazyka/>. Dokument o vyhlásení kodifikovanej podoby štátneho jazyka (tzv. schvaľovacia doložka), ktorý obsahuje zoznam platných záväzných kodifikačných príručiek schválených Ministerstvom kultúry SR, je uvedený v **prílohe č. 10**.

Krátky slovník slovenského jazyka (ďalej len „slovník“) prináša odborný opis slovnej zásoby súčasnej slovenčiny už v piatom vydaní. Obsahuje 70 000 slov. Ide o výkladový slovník, ktorý dokáže tvorcov písomného prejavu usmerniť pri otázkach, ktoré vzniknú v procese vytvárania písomností. Slovník slúži nielen ako poradca v otázkach jazykovej správnosti, ale poskytuje aj

orientáciu v oblasti gramatických vlastností slov, zachytáva kodifikovanú podobu lexikálnych jednotiek. Centrom výkladového slovníka je opis (výklad) významov jednotiek slovnej zásoby (slov a i.). Slovník zachytáva jadro slovnej zásoby s protiváhou jej okrajových oblastí, ako sú nové slová a oproti nim niektoré slová zastarávajúce, knižné slová, a na druhej strane hovorové slová, ako aj frekventované termíny a nespisovné výrazy.

Slovník bol doplnený o mnoho nových slov a lexikalizovaných spojení, domáceho pôvodu aj prevzatých z iných jazykov, ktoré do našej slovnej zásoby pribudli za ostatné desaťročia a bez ktorých by sa obraz slovnej zásoby súčasnej spisovnej slovenčiny predstavený v slovníku nemohol pokladať za zodpovedajúci súčasnému stavu slovnej zásoby a úrovni jej odborného poznania. Ide o také slová ako: *biopotravina, blog, bloger, blogovať, cereálie, editoriál, ememeska, esemeskovať, eurobankovka, fejsbuk, gemblerstvo, kurikulum, link, mafin, notbuk, oskenovať, smartfón, vratka, vyrokovať, vysúťažiť, zlegálniť*, ako aj mnohé iné.

Piatym vydaním Krátkeho slovníka slovenského jazyka sa zavŕšila niekoľkoročná práca popredných slovenských jazykovedcov, ktorá spočívala v aktualizácii predošlého štvrtého vydania tejto kodifikačnej príručky pred šestnástich rokov.

Vydanie novej kodifikačnej príručky ministerstvo kultúry propagovalo nielen na svojom webovom sídle, ale aj na sociálnych sieťach a v médiách prostredníctvom tlačovej správy. Široká verejnosť bola informovaná o platných kodifikačných príručkách, ktoré sú základnými dokumentmi a pomáhajú pri tvorbe spisovných jazykových prejavov.

8. ZÁVER

MK SR od roku 2012 predkladá každé dva roky na rokovanie vlády správu o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky. V nej informuje o úrovni ovládania a používania slovenského spisovného jazyka vo viacerých oblastiach verejného života (štátna správa, ochrana spotrebiteľa, školstvo, súdnictvo, mediálna sféra atď.), zachytáva trendy v oblasti jazykovej politiky, mapuje uskutočnenie opatrení na zlepšenie negatívnych javov v oblasti používania štátneho jazyka a navrhuje nové riešenia v súlade s medzinárodnou praxou.

V hodnotenom období Šiestej správy MK SR vyvinulo viacero aktivít v oblasti metodiky: vypracovalo metodické usmernenie pre reklamné agentúry týkajúce sa dodržiavania slovenskej spisovnej normy pri tvorbe reklamy; metodický materiál pre zamestnancov štátnej správy zameraný na správne používanie slovenského spisovného jazyka v praxi, ktorý zjednotil obsahovú náplň jazykového vzdelávania vo všetkých ústredných orgánoch štátnej správy. Zároveň metodicky usmerňovalo obce a mestá, ktoré sa obrátili na MK SR so žiadosťou o stanovisko vo veci súladu pomenovania ulíc alebo iných verejných priestranstiev s ustanoveniami zákona o štátnom jazyku.

MK SR zintenzívnilo činnosť Ústrednej jazykovej rady a umožnilo uskutočňovať jej zasadnutia aj elektronicky prostredníctvom videokonferencie alebo inými prostriedkami komunikačnej technológie umožňujúcej prenos obrazu a zvuku, pričom reagovalo na nepriaznivú epidemickú situáciu súvisiacu so šírením ochorenia Covid-19 a protipandemické opatrenia.

Predkladanie hodnotiacich správ o stave používania štátneho jazyka spolu s následne uskutočňovanými opatreniami, úlohami a odporúčaniami postupne prináša výsledky vo viacerých oblastiach jeho používania vo verejnom styku. Prínosom je napríklad zavedenie systému školení z jazykovej kultúry pre zamestnancov ústredných orgánov štátnej správy, ako aj zamestnancov súdov, pričom ich pozitívny vplyv na kvalitu materiálov vznikajúcich v činnosti štátnej správy narastá. Kladne možno hodnotiť aj zriadenie terminologických komisií pôsobiacich pri ústredných orgánoch štátnej správy a rozvoj ich činnosti, čo sa prejavuje napríklad nadviazaním spolupráce s odbornými terminologickými platformami v zahraničí. Vyzdvihnúť treba aj systematické pôsobenie kompetentných odborných a dozorných orgánov v oblasti používania štátneho jazyka v súvislosti s ochranou spotrebiteľa.

Šiesta správa o stave používania štátneho jazyka na území Slovenskej republiky hodnotí časové obdobie od 1. 10. 2019 do 30. 9. 2021. Okrem štandardných oblastí, akými sú napríklad

jazykové vzdelávanie zamestnancov štátnej správy, zvyšovanie úrovne používania štátneho jazyka v školstve a v mediálnej oblasti, prináša aj informáciu o poslednej zmene v kodifikovanej podobe štátneho jazyka, ktorou bolo schválenie a vyhlásenie novej kodifikačnej príručky 5. vydania Krátkeho slovníka slovenského jazyka v roku 2021.

Na základe zistení zamestnancov MK SR na úseku štátneho jazyka získaných pri výkone odbornej činnosti a taktiež na základe odborných skúseností spolupracujúcich subjektov boli naformulované viaceré odporúčania k jednotlivým oblastiam používania štátneho jazyka. Odporúčania rešpektujú princíp zachovania prednostného postavenia slovenského jazyka ako štátneho jazyka Slovenskej republiky a smerujú k zvýšeniu jazykovej kultúry vo verejnom styku. Najdôležitejšie úlohy pre kompetentné subjekty sa premietli do návrhu uznesenia vlády.

MK SR podporuje rozvoj štátneho jazyka a budovanie povedomia o ňom ako o základnej hodnote kultúrneho dedičstva. Aktivity a koncepcie, ktoré MK SR plánuje uskutočňovať, sú zamerané na cieľ podporovať uvedomovanie si hodnoty štátneho jazyka a jeho významu nielen pre jednotlivca a kultúru, ale pre spoločnosť ako celok. Jednou z nich je napríklad Medzinárodný deň materinského jazyka (21. február), ktorý MK SR považuje za vhodnú príležitosť na propagáciu zvyšovania úrovne používania spisovného slovenského jazyka. MK SR ako iniciátor a hlavný zastrešujúci subjekt plánuje pokračovať v podobných aktivitách, akými boli dve odborné konferencie na tému *Jazyk ako priestor domova*, ktoré vo februári rokov 2020 a 2021 zorganizovala Bibiana, medzinárodný dom umenia pre deti. Tieto aktivity MK SR plánuje zintenzívniť, rozšíriť okruh prijímateľov a účastníkov, a tak výraznejšie pripomínať a oslavovať deň materinského jazyka.

MK SR prostredníctvom Šiestej správy navrhuje riešenia podporujúce postavenie štátneho jazyka tak, aby bola zabezpečená jeho stabilita, kultivácia, ako aj plynulý a prirodzený vývin v kontexte potrieb a výziev globálneho sveta.